ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ – ОЛИЙ БАХТ

OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI · FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ | 23 сентябрь, сешанба 1997 йил №111 (461) | Сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади

ЕХҲТ ПАРЛАМЕНТ АССАМБЛЕЯСИ КЕНГАЙТИРИЛГАН БЮРОСИНИНГ МАЖЛИСИ ВА «МАРКАЗИЙ ОСИЁ ВА КАВКАЗДА МИНТАҚАВИЙ ХАВФСИЗЛИК ҲАМДА СИЁСИЙ, ИҚТИСОДИЙ, ИЖТИМОИЙ ВА ГУМАНИТАР МАСАЛАЛАР» СЕМИНАРИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Барчангизни Тошкентда самимий қутлашга ҳамда анжуманингиз минтақавий тараққиётнинг энг муҳим муаммоларини ҳал этишга ўзининг амалий ҳиссасини қўшади, деб ишонч билдиришга ижозат этгайсиз.

ЕХҲТ қатнашчиси бўлмиш Ўзбекистон ана шу ўта обрўли халқаро ташкилот фаолиятига алоҳида аҳамият бериб келмоқда. Биз ЕХҲТга жипслаштирувчи тузилма сифатида қараймиз. Бу ташкилотнинг ноёблиги шундаки, унинг барча аъзолари тенг ҳуқуқлидир ҳамда улар хавфсизликнинг умумийлиги тамойилига оғишмай амал қиладилар.

XXI асрда хавфсизликнинг янги моделини яратиш ғояси, шунингдек хавфсизлик тушунчасининг ўзини кенгайтириш концепцияси айнан ЕХҲТга тегишлидир, бу ҳозир Тошкентда ўтаётган семинар номида ҳам ўз аксини топган.

Анжуманингизда муҳокама этилаётган муаммолар биз учун ҳам жуда муҳим аҳамиятга эга бўлиб, биргаликда ҳаракат қилиш билангина хавфсиз дунё ва адолатли тинч-тартиботни қарор топтириш мумкинлигини барча англаб етишини тақозо этмоқда.

Ўзбекистон Европа билан Марказий Осиё интеграциялашувининг фаол тарафдоридир. Биз муштарак сиёсий ва иқтисодий маконимизни мустаҳкамлай бориб, жаҳон миқёсидаги тараққиёт муаммоларини ҳал этишга ёрдам бермоқдамиз, минтақада ижтимоий ва гуманитар муҳитни яхшилашга кўмаклашмоқдамиз.

Ҳозирги шароитда, XXI аср бўсағасида халқаро сиёсатнинг марказига тобора кўпроқ кириб бораётган Марказий Осиё ва Кавказ мамлакатларининг аҳамияти беқиёс ортиб бормоқда. Айни вақтда уларнинг жаҳон коммуникация алоқаларида ўзига хос, асосий марказ сифатидаги роли кучаймоқда, тинчлик жараёнларининг голабаллашувини белгиловчи асосий транспорт, энергетика ва ахборот йўллари мазкур мамлакатлар орқали ўтмоқда.

Марказий Осиё ва Кавказ хавфсизлик, барқарорлик ва изчил тараққиёт минтақалари бўла олади ва шундай бўлиши ҳам керак. Бунга баҳамжиҳат саъй-ҳаракатлар билангина, жаҳон ҳамжамиятининг ҳар томонлама қўллаб-қувватлаши ёрдамида эришиш мумкин.

Худди шунинг учун ҳам биз хавфсизликнинг умумийлиги асосий тамойилини тўла қўллаб-қувватлаб, Марказий Осиё ва Кавказнинг ўсиб бораётган жўғрофий-стратегик мавқеини, иқтисодий салоҳиятини, улкан хом ашё ва инсон ресурсларини, шунингдек бу жадал ривожланиб бораётган минтақалардаги хавфсизликка даъватларни инобатга олган ҳолда, ЕХҲТ ва унинг асосий тузилмаларининг бу минтақалардаги фаолиятини янада кучайтиришни ёқлаб чиқмоқдамиз.

Сизларнинг анжуманингиз муштарак мақсадга эришиш — барча мамлакатлар ва минтақаларнинг хавфсиз ва барқарор ривожланишига, сайёрамизнинг ҳамма жойида тинчлик ва фаровонлик қарор топишига эришиш йўлида яна бир муҳим қадам бўлиб қолади деб ишонаман.

Анжуман ишига муваффақият ва самара тилайман.

ИСЛОМ КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти.

Ш. Рашидов туманидаги Ғ. Ғулом номли давлат хўжалигида 1933 гектар пахта бор. Режа 4 минг 293 тонна. 1 минг 100 гек. ғалласи бор. Режа 280 тонна. Давлат буюртмасини бажарган. Ҳозир бу ерда ғалла экиш тугалланиш арафасида. Терим эса авж олдирилмоқда. Ҳозир хўжаликда пахта терими қизғин паллада.

Суратда: (чапда) бошқарувчи А. Самадов, С. Исканова, Ҳ. Анорбоева, раис Н. Жумабеков. Н. АЛМУРОДОВ олган сурат.

ТОШКЕНТ РЕСПУБЛИКА ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БИРЖАСИДА

Ўтган ҳафта оддий акциялар савдосида 12 та ҳиссадор жамиятлар қатнашди. Улар ўзларининг 72,2 мингта акцияларини сотиб, 27,9 миллион сўмлик маблағга эга бўлдилар.

Шу савдода энг яхши натижаларга эришган «Абу Исо Термизий 47-автокорхона» ҳиссадор жамияти бўлиб, улар 7,7 миллион сўмлик 15,3 мингта акциялардан сотилишига эришдилар. Республика ҳудудлари бўйича биринчи ўринни Сурхондарё вилояти — 12,1 миллион сўм, иккинчи ўринни Сирдарё вилояти — 9,4 миллион сўм, учинчи ўринни Тошкент шаҳри — 2,1 миллион сўм эгалладилар. Йил бошидан 928 та ҳиссадор жамиятлар олди-сотди жараёнларида қатнашиб 1739,3 миллион сўмлик оддий акциялар сотилди. Умуман акциялар савдоси фаоллик билан олиб борилмоқда.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ЯНГИЛИКЛАРИ

Яқинда Олмонияда юрак операциясини қилдириб қайтган Туркманистон Президенти С.Ниёзов саломатлиги тикланяпти. Дўхтирларнинг гапига қараганда, у яқин кунларда ишга қайтади.

***

Тожикистонга шу кунгача олти мингга яқин қувғинда бўлган фуқаролар қайтиб келган. Бу муҳим қадамдир. Бироқ республикада тинчлик ва осойишталикни истамовчи кучлар дам-бадам бош кўтариб турганлиги ачинарли ҳолдир. Ўтган ҳафтанинг ўзида Душанбеда бир нечта жойда портлаш рўй берди.

***

«Лос-Анжелес Таймс» газетасининг мухбири саволларига жавоб берар экан, Қирғизистон Президенти А.Акаев республикада демократия илдиз отаётганлигини, бу ерда бир нечта сиёсий партиялар фаолият кўрсатаётганлигини айтган.

Касаба уюшмалари ҳаёти

ХОТИРЖАМ БЎЛИШГА ҲАЛИ ЭРТА

Самарқанд вилояти касаба уюшмалари Кенгашининг IY Пленумидан

«Инсон манфаатлари йили» дастурини амалга ошириш борасидаги муҳим вазифалардан бири меҳнатни муҳофаза қилишдир. Бу масала Самарқанд касаба уюшмалари Кенгашининг доимо диққат марказида турибди. Меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялашнинг асосий йўналиши ҳисобланган меҳнат муҳофазаси масалалари вилоят ҳокимлиги, товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси ҳамда касаба уюшмалари вилоят кенгаши ўртасида тузилган. Битимда, тармоқ битимларида ва жамоа шартномаларида кенг қамровли тарзда ўз аксини топган. Амалий ишлар ҳам эътиборга лойиқ. Кейинги икки йилда вилоятнинг барча туманларида корхона раҳбарлари, мутасаддилар, касаба уюшма фаоллари иштирокида махсус ўқувлар уюштирилди. Касаба уюшмалари вилоят кенгаши ҳамда тармоқ қўмиталарининг раёсат мажлисларида бу масала нақд 28 марта муҳокама қилиниб, қабул қилинган қарорлар ижроси таъминланди. 1996-97 йиллар мобайнида 456 та корхонада меҳнат муҳофазасининг аҳволи ўрганилиб, минглаб камчиликлар бартараф этилди. Айбдор раҳбар ва мутасадди ходимлар жарима тўлашди ёки маъмурий тарзда жазоланди. Энг муҳими вилоятдаги саноат корхоналарида жароҳатланиш, бахтсиз ҳодисалар сони анча камайган. «Красний двигатель», «Кинап», «Нафис», «Оқтошдон», «Каттақўрғон ёғ-мой» ҳиссадорлик жамиятларида «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонун талаблари тўлиқ бажарилмоқда десак муболаға бўлмайди. Асосийси касаба уюшма қўмиталари бу масала билан амалда жиддий шуғулланаётгани ижобий ўзгаришларга олиб келди.

Афсуски, кишини жиддий ўйга толдирадиган, ташвишлантирадиган ҳоллар ҳам мавжуд. Вилоят касаба уюшмалари кенгаши пленумида бу ҳақда алоҳида фикр юритилди.

Айрим корхоналарда меҳнатни муҳофаза қилиш, ходимларни шахсий ва жамоавий ҳимоя қилиш воситалари, махсус кийим билан таъминлаш, иш шароитини яхшилаш масалалари энг охирги ўринларга суриб қўйилган. Мазкур соҳага маблағ ажратиш у ёқда турсин, ҳатто ҳеч бир асоссиз техника хавфсизлиги муҳандиси лавозимини қисқартириб юборишган. Мисол тариқасида Жомбой дон маҳсулотлари корхонасини, «Десмарканд» жамоа корхонасини, Самарқанд «Обироҳат» ҲЖ, чой қадоқлаш фабрикасини, Зирабулоқ пахта тозалаш заводини тилга олиш мумкин. Бу жойларда жамоа шартномасига илова тариқасидаги меҳнатни муҳофаза қилишга доир битим тузилмаган. Маблағ ажратилмаган. Қизиғи шундаки, битта махсус иш кийими 2-3 минг сўм турган шароитда ўртача ҳар бир ишчи ҳисобига меҳнат муҳофазаси учун «Гўштсутсаноат» бирлашмаси корхоналарида йилига 92 сўм, «Мевасабзавот саноати» тизими корхоналарида 120 сўм, «Сино» музлатгичлар заводида 234 сўм, Жомбой пахта заводида 196 сўм, «Маҳси» ҲЖ да 153 сўм харажат қилинган, холос.

Бу корхоналарнинг аксариятида санитар-техник паспорт ҳам юритилмайди. Натижада улардаги иш шароити ҳақиқатда қандай ҳолатда эканлигини баҳолаш анча мушкул. Касаба уюшмаларининг саъй-ҳаракатлари билан илгари қурилган санитария-маиший хизмат бинолари ночор аҳволда, қаровсиз қолган. Охир-оқибатда вилоятдаги саноат корхоналарида беш мингдан зиёд киши талабга жавоб бермайдиган ноқулай иш шароитида меҳнат қилмоқда. Уларнинг орасида аёллар ҳам бор. Бунинг устига техника хавфсизлиги бўйича ўқувлар юзаки уюштирилади, ишлаб чиқариш бўлинмаларида махсус йўриқномалар, кўргазмали қуроллар, адабиётлар етишмаслиги кишини ранжитади.

Раҳбарлар томонидан «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонун талаблари тўлиқ бажарилмаслиги, ходимларнинг техника хавфсизлиги қоидаларини билмаслиги ва уларга тўла риоя қилмаслиги эса ўз «мева»сини бериб турибди, яъни ишлаб чиқаришда жароҳатланиш ҳоллари камаймаяпти, ўлим билан тугаётган бахтсиз ҳодисалар барҳам топмаяпти. Меҳнат муҳофазасидан тежалган маблағ бир неча баробар зиёд ҳолда товон пули сифатида тўланаётгани эса ҳар жиҳатдан ачинарлидир.

Ишлаб чиқаришдаги жароҳатланиш ва бахтсиз ҳодисалар сабабини чуқур таҳлил қилар экан, касаба уюшмалари вилоят кенгаши раиси М.Боқиева ўз маърузасида саноат корхоналарида ускуналар эскириб бораётганини, кўпчилиги фойдаланишга яроқсиз ҳолга келиб қолганини, техника хавфсизлиги муҳандисларининг малакаси пастлигини, раҳбарларнинг лоқайдлигини таъкидлади. Самарқанддаги «Кинап», Каттақўрғондаги «Пахтамаш» заводлари техника хавфсизлиги муҳандисларининг тажрибасини оммалаштириш зарур, деб ҳисоблади.

Гарчи касаба уюшма қўмиталари меҳнаткашларини ҳимоялаш, уларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш борасида бир мунча ишларни амалга ошираётган бўлса-да, меҳнатни муҳофаза қилишга доир техник тадбирларнинг бажарилишини талаб ва назорат қилишда сусткашликка йўл қўймоқдалар. Юқорида айтилган ижобий ўзгаришлар мавжудлигидан қатъи назар, ҳали хотиржам бўлиш асло мумкин эмас.

Шундан сўнг сўзга чиққанлар - «Красний двигатель» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Б.Эргашбеков, АСМ ходимлари вилоят қўмитаси раиси Д.Ҳайитбоева ва бошқалар меҳнатни муҳофаза қилишни янада яхшилаш, бу соҳадаги муаммолар ҳамда вазифалар ҳақида фикр юритишди. Пленумдан келиб чиқадиган якуний хулоса шу бўлдики, меҳнатни муҳофаза қилиш эндиликда ҳеч кимни лоқайд қолдирмаяпти. Демак, ижобий ўзгаришлар кўпайишига умид боғласа бўлади.

Р.ҚУРБОНОВ,
«Ишонч» мухбири

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1997 йил 23 сентябрдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади: *)

1 Австралия доллари	54,28
1 Австрия шиллинги	6,04
1 Англия фунт стерлинги	121,24
10 Бельгия франки	20,59
1 Голландия гульдени	37,75
10 Греция драхмаси	2,69
1 Дания кронаси	11,16
1 БАА дирхами	20,51
1 АҚШ доллари	75,34
1 Миср фунти	22,24
1 Ирландия фунти	111,79
1 Исландия кронаси	1,06
10 Испания песети	5,04
100 Италия лираси	4,36
1 Канада доллари	54,26
1 Хитой юани	9,09
1 Қувайт динори	247,48
100 Ливан фунти	4,90
1 Малайзия ринггити	24,49
1 Германия маркаси	42,48
1 Норвегия кронаси	10,47
1 Польша злотийси	22,06
10 Португалия эскудоси	4,18
1 Сингапур доллари	49,35
1000 Туркия лираси	0,44
1 Финляндия маркаси	14,26
1 Франция франки	12,65
1 Швеция кронаси	9,94
1 Швейцария франки	51,57
1 ЭКЮ	83,32
10 Жанубий Корея вони	0,82
10 Япония иенаси	6,15
1000 Россия рубли	12,87
1 Украина гривнаси	40,48
1000 Беларусь рубли	2,71
1 Эстония кронаси	5,94
1 Латвия лати	128,57
1 Литва лити	18,84
1 Қозоғистон тенгеси	1,00
1 Қирғизистон соми	4,33

*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Истеъмолчи манфаати - муқаддас

АССОРТИМЕНТИ КЕРАК, СИФАТИ-ЧИ...

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Озиқ-овқат маҳсулотларининг айрим турларини сотишни тартибга солиш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори эълон қилинди.

Ушбу қарор эълон қилингандан сўнг, пойтахтимиз ва республикамиз барча туман, шаҳар савдо шахобчаларида озиқ-овқат маҳсулотларининг сотилиши қатъий назоратга олинди. Шунингдек, ушбу маҳсулотлар билан савдо қилишда санитария ва гигиена қоидаларининг бузилишига қарши кураш таъсирчанлиги ошди. Ва ўз ўрнида истеъмолчи сифатли маҳсулотларни харид қилиш имкониятига эга бўлди. Қарор тўлигича истеъмолчининг ҳақ-ҳуқуқларини ва манфаатларини ҳимоялашда ўзининг таъсир доирасини ўтказди.

Истеъмолчиларнинг кундалик эҳтиёжлари учун зарур бўлган 8 хиллаги маҳсулотлар дўконларимиз пештахталарини янада бойитди. Пойтахтимиздаги дўконларнинг асосий кўпчилигида шакар сотилаётганлигининг гувоҳи бўлиб турибмиз. Лекин ҳали ҳам камчиликлар мавжуд эканлигидан кўз юмиб бўлмайди. Биргина пахта ёғини истеъмолчиларга етказиш муаммосини оладиган бўлсак, анча вақтдан бери ёғдан дарак йўқ. Албатта бунда хом ашёнинг тугаганлиги асосий сабаб қилиб кўрсатиляпти.

Тарқатилаётган писта ёки соя ёғи ҳам нархи фалон сўм бўлишига қарамасдан дўконларимизда етарлича эмаслигига нима дейсиз?

Кузатувлар яна шуни ҳам кўрсатдики, дўконларимизда ун маҳсулотлари ҳам кам миқдорни ташкил этади.

Дўконларимиздаги маҳсулотларни сақлаш омборларининг кўпчилиги талаб даражасида эмас. Ёки шарт-шароитининг бори ҳам санитария гигиена қоидалари талабларига жавоб бермайди.

Сотилаётган кундалик турмушимизга зарур бўлган сут, қаймоқ, қатиқ ва шунга ўхшаш колбасалар-у, сариёғлар, пишлоқларнинг кўп жойларда сақланиш муддати ўтиб кетган бўлиб чиқади.

- Ассортиментга керак учун оламиз».- дейишади дўкон мудирлари эътирозингизга жавобан. Албатта, ассортиментга ҳам риоя этиш керак. Лекин бу мавжуд қонун-қоидаларнинг бузилишига олиб келмасин-да.

Яна бир нарсани ҳам ҳисобга олиш керак, бозор иқтисодиётига ўзига яраша рақобатни шакллантириш ҳаммамизга маълум. Эрталаб ўрнингиздан туриб, юзингизни ювишга улгурмай, хонадонингиз тагида «сут, қатиқ келди» дея бақираётган ишбилармонларни баланд овозларини эшитасан.

Республикамиз баъзи ҳудудларидаги қишлоқларда ушбу қарор етиб борган бўлса-да, унинг моҳияти ҳалигача англаб етилмаган ёки бўлмаса унга масъулиятсизлик билан қаралмоқда. Биргина мисол: яқинда мен дам олиш кунлари ота-онамни кўриш мақсадида туғилиб ўсган Самарқанд вилояти Нуробод туманининг «Уйрўгул» қишлоғида бўлдим. Қишлоқ дўконига киришимданоқ қатор термулиб турган вино шарбатлари-ю, тўрт-бешта латта-путтадан бошқа расталарда ҳеч вақо йўқ. Қишлоқ дўконига ун, шакар, ёғ келган куни байрамга айланаркан. Унда ҳам улгурган олиб қолади. Бу аҳвол қўшни «Товоқбулоқ», «Оқсой», «Меҳнаткаш» қишлоқларида ҳам мавжуд.

Қишлоқнинг бир қатор оқсоқоллари билан суҳбатда бўлдим, улар юртбошимиз халқ ғамини шунчалик куйиб-пишиб айтаётганларини таъкидлаб, жойларда ҳали ҳам ташкилотлар ўз бурчларига совуққонлик билан қараётганликларидан ранжиб гапиришди.

Очил ҲАЗРАТОВ,
Тошкент шаҳар солиқ бошқармаси матбуот хизмати ходими.
Улуғбек АҲРОРОВ
«Ишонч» мухбири

САУДИЯ АРАБИСТОНИ: КЕЛАЖАККА ОДИМ ТАШЛАБ

Саудия Арабистони миллий байрами - Саудия Арабистони Қироллиги эълон этилган кун - 23 сентябрь арафасида «Жаҳон ахборот агентлиги мухбирлари шу мамлакатнинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Абу Бакр Аббос Рафиэ билан мулоқотда бўлдилар.

Бизнинг маълумотнома: Саудия Арабистони Қироллиги Жанубий -Ғарбий Осиёдаги давлат. Арабистон ярим оролининг 80 фоизини ва Қизил денгиз ва Форс кўлтиғидаги бир неча соҳилбўйи оролларини эгаллайди.

Пойтахти - Эр-Риёд.

- Жаноб элчи, 23 сентябрда Сизнинг мамлакатингиз халқи миллий байрами - Саудия Арабистони Қироллиги эълон қилинган кунни нишонлайди. Шу байрам тарихи ҳақида гапириб берсангиз.

- Авваломбор қироллик оиласига, шу жумладан, шахсан қирол Фаҳд Бин Абдул Ал Сауд ва Саудия Арабистони халқига менга ўз мамлакатим шаънини Ўзбекистонда ҳимоя этишга мушарраф этганлари учун миннатдорчилик изҳор этмоқчиман.

Ўзбекистон минтақанинг ҳам аҳоли сони, ҳам саноат қудрати бўйича энг йирик давлати ҳисобланади. Олти ой бурун давлатимизнинг Тошкентда элчихонаси очилди. Мен фаолият бошлаган қисқа муддат ичида мамлакатимизнинг Ўзбекистонга қизиқиши нечоғлик катта эканига амин бўлдим.

Давлатимизнинг ҳозирги чегаралари асримизнинг 20-30 йилларида юзага келди. У илгари тарқаб кетган Ҳижоз ва Нажд қиролликларини бирлаштирди.

Қирол сулоласи туфайли тараққиёт ва яратувчанлик йўлидан бораётган араб миллатларининг ривожига халақит этаётган ҳудудий тарқоқликка барҳам берилди.

1982 йилда ҳукумат тепасига қирол Фаҳд Бин Абдул Азиз Ал Сауднинг келиши билан қироллигимиз эълон қилинган кун, мамлакат халқининг катта миллий байрами нишонланиб келмоқда.

- Бутун дунёда мамлакатингизни Муҳаммад пайғамбар ватани, миллионлаб мусулмонлар зиёратгоҳи сифатида биладилар. Бугунги Саудия Арабистони Қироллиги тўғрисида батафсилроқ сўзлаб берсангиз.

- Қироллигимиз араб дунёсининг энг йирик мамлакати ҳисобланиб, Аллоҳ Таоло ва субҳонаҳу иродасига биноан унинг заминида ҳар бир мусулмон учун муқаддас бўлган Макка ва Мадина ҳамда бутун ислом дунёсининг қибласи бўлмиш Каъба жойлашган. Ўзининг диний аҳамиятидан ташқари мамлакатимиз турли соҳаларда катта натижаларга эришди.

1982 йилдан бошлаб нефть ва газни қайта ишлаш саноатининг энг замонавий инфраструктурасини яратиш соҳасида катта қадамлар ташланди. Кўплаб замонавий мактаблар, шифохоналар, дорилфунунлар, денгиз иншоотлари ва аэропортлар барпо этилди.

Ҳозир Саудия Арабистони иқтисодида сув хўжалиги, қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотлари саноати соҳаларида кенг қамровли лойиҳалар амалга оширилмоқда. Қирол оиласи раҳнамолигида олиб борилаётган таълим ва соғлиқни сақлашнинг сертармоқ тизимини яратиш мамлакатнинг катта ютуғи ҳисобланади.

Мамлакат раҳбарияти келажакдаги ривожланиш учун юқори малакали кадрлар кераклигини англаган ҳолда маориф ва таълимга бошланғич мактаблардан бошлаб мусулмон дунёсидаги энг йирик дорилфунунларгача катта эътибор бермоқдалар. Ҳозирги кунда Саудия Арабистонида бир неча миллион ўқувчи ва талабалар бор. Мамлакатимизнинг ўн минглаб ёш фуқаролари чет элларда давлат ҳисобидан таълим олмоқда. Ўз навбатида бизнинг олий ўқув юртларимизда дунёнинг ўнлаб мамлакатлари намояндалари ўқимоқдалар. Умид қиламанки, тез орада улар қаторида Ўзбекистон вакиллари ҳам бўладилар.

- Икки мамлакатимиз ҳамкорлигининг ҳозирги даражаси ва истиқболини қандай баҳолайсиз?

- Юқорида эслатиб ўтганимдек, Ўзбекистон Осиёнинг марказида жойлашгани ҳолда, мамлакатнинг энг йирик давлати ҳисобланади. Биз турли - иқтисод, савдо, маданият, спорт, таълим ва бошқа соҳаларда ўзаро манфаатли икки томонлама алоқаларнинг ривожланишидан манфаатдормиз.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг оқилона сиёсати туфайли халқаро майдонда анча муваффақиятга эришди. У чет эллик сармоядорлар, шу жумладан, Саудия Арабистони тадбиркорларига қизиқиш уйғотмоқда. Биз дўст мамлакатнинг жадал ривожланишининг тарафдоримиз.

1992 йилда Ўзбекистон Президенти бизнинг қироллликка расмий ташриф билан келди. Ташриф чоғида унинг қирол Фаҳд Бин Абдул Азиз Ал Сауд билан учрашуви бўлди. Ислом Каримов бизнинг мамлакатда ўз халқини тараққиёт ва яратиш йўлидан олиб бораётган оқил ва серғайрат сиёсат арбоби сифатида машҳур.

Саудия Арабистони ва Ўзбекистон ўртасидаги ҳамкорлик тобора ривожланмоқда ва бу ҳақда узоқ гапириш мумкин. Биргина мисол келтирсак. Сентябрь охирида Ўзбекистон Республикаси Маданият ишлари вазири ўринбосари Б.Абдураҳимов бошчилигидаги делегациянинг бизнинг мамлакатга ташрифи бўлади. Кузда эса Имом Ал Бухорий меросининг аҳамияти тўғрисидаги фильмни суратга олиш учун ўзбек кинематографчилари юртимизга келадилар.

Сизнинг меҳмондўст, ажойиб, гуллаб яшнаётган мамлакатингизда яшаётган қисқа муддат ичида шунга амин бўлдимки, Ўзбекистонни ҳақиқатда буюк келажак кутмоқда. Бу нафақат менинг фикрим, балки ватандошларимнинг ҳам фикридир. Умидворманки, мамлакатларимиз халқларини бундан кейин ҳам илиқ дўстона муносабатлар боғлаб туради.

Сергей ҚУРБОНОВ,
Бадал ОСИПОВ,
«Жаҳон» АА мухбирлари

Етти иқлим нафаси

Сянган (собиқ Гонконг)да Жаҳон банки ва Халқаро валюта фондининг йиллик ҳисобот сессияси бўлиб ўтди. Ушбу йирик анжуманда Буюк Британия, Германия, Италия, Канада, Россия, АҚШ, Франция ва Япония сингари давлатлар вакиллари иштирок этдилар. Сессияда кўрилган асосий масалалар Жаҳон банки ва Халқаро валюта фонди билан ҳамкорлик қилаётган мамлакатларнинг иқтисодий ва молиявий ислоҳотларининг боришиі билан боғлиқ муаммолардан иборат бўлди. Сессия қатнашчилари Таиланд валютасининг инқирозга учраши билан боғлиқ масалаларни ҳам муҳокама этдилар. Халқаро валюта фонди Таиланд валютасини қутқариш мақсадида ушбу мамлакатга 17 миллиард долларлик кредит линиясини очди.

* * *

Осиё, Африка, Лотин Америкаси ва Кариб денгизи ҳавзасининг 24 давлатидан ташкил топган ривожланаётган мамлакатлар манфаатларини ҳимоя қилиш ташкилоти Сянганда бўлиб ўтган анжуманда махсус Баёнот қабул қилди. Баёнотда мазкур 24 давлат жаҳондаги ночор аҳволда қолган мамлакатларнинг қарзларидан кечиш кераклигини талаб қиладилар. Ривожланган ва тараққий этган давлатлар энди ривожланиб келаётган мамлакатларга берган қарзларидан воз кечсалар, уларнинг тараққиётига янада катта ҳисса қўшган бўлар эдилар, дейилади 24 давлат Баёнотида.

* * *

Нью-Йоркда давом этаётган БМТ Бош Ассамблеясининг 52-сессиясида иштирок этиш учун бу ерга Россия ташқи ишлар вазири Евгений Примаков ҳам ташриф буюрди. Бугун у сессиянинг ялпи мажлисида нутқ сўзлайди. Россия ташқи ишлар вазири АҚШда 29 сентябрга қадар бўлади ва ўз ташрифи давомида Президент Билл Клинтон билан учрашади.

* * *

Сараеводаги бош черковда ўтган ҳафта ҳаво ҳалокати туфайли нобуд бўлган БМТнинг 12 вакили руҳларига дуо ўқиш маросими бўлиб ўтди. Бутун Босния ва Герцеговинада шу муносабат билан мотам кунлари эълон қилинган. БМТнинг ушбу мамлакатдаги турли миллатга мансуб 12 нафар вакили 17 сентябрь куни вертолётда учиб кета туриб тоғ ёнбағрига урилган ва ерга қулаб тушган эдилар.

* * *

Москва ва бутун Русия патриархи Алексий Иккинчи ўзининг Украинага қилган сафари чоғида Россия парламенти томонидан қабул қилинган виждон эркинлиги ва диний уюшмалар тўғрисидаги янги қонун ҳақида ижобий фикр билдирди. Алексий ушбу қонун мамлакат Федерация Кенгаши ҳамда Президент томонидан ҳам тасдиқланишига ишонишини айтди. Айни вақтда, мазкур янги қонун Россиядаги айрим диний секталар томонидан қораланмоқда.

* * *

Араб давлатлари лигаси аъзолари бўлган 22 араб мамлакати Исроил га қарши тадбир уюштириш ниятидалар. Араб давлатлари 16—18 ноябрь кунлари Катарда бўлиб ўтадиган Яқин Шарқ ва Шимолий Африка давлатлари анжуманида иштирок этишдан воз кечишни режалаштириб қўйганлар. Чунки бу анжуманда Исроил ҳукумати вакиллари ҳам қатнашадилар. Шунинг учун ҳам араб давлатлари Фаластин раҳбари Ёсир Арофот чақиригига кўра иш тутиб, Катар анжуманига бормоқчи эмаслар.

* * *

Халқаро хайрия ташкилотлари ўзларининг Мозори Шарифдаги ваколатхоналари ходимларининг катта қисмини эвакуация қилдилар. Афғонистоннинг шимолида жойлашган ушбу шаҳар толибонларнинг кетма-кет ҳужуми остида қолди. БМТнинг Мозори Шарифда бўлган вакили Сезар Дюбоннинг айтишича, шаҳардаги халқаро ташкилотларнинг буюм ва моллари талаб кетиб бўлинган. Ҳозирда толибонлар Мозори Шарифнинг яқинидаги Ҳайратон шаҳрини эгаллаб олганлар.

Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида

Меҳнат муҳофазаси

ДЕҲҚОН ХАВФСИЗ ИШЛАСИН...

Бугунги кунда Наманган вилоятида 1088 та деҳқон-фермер хўжалиги мавжуд бўлиб, уларда ишлаётган 7012 кишининг 2100 нафарини аёллар, 845 нафарини ёлланиб ишловчилар ташкил этади. Деҳқон-фермер хўжаликлари ихтиёридаги 11294 гектар ер майдонида 260 та автомашина, 298 та трактор ва 226 та ҳар хил қишлоқ хўжалик техникаси ишлатилмоқда. Шундай экан, республикамиздаги амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар меваси ҳисобланган қишлоқ хўжалигининг бу тизимида ишлаётганлар меҳнат муҳофазасидан кўнгил тўладими?

Дарҳақиқат, мамлакатимиз ижтимоий ҳаётида рўй бераётган ва жаҳондаги бошқа давлатлар эътиборини ўзига тортаётган ўзгаришлар олдинга силжишимиз, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришимиз, охир-оқибатда мўл-кўлчилик яратишимиз омили бўлмоқда. Ерни чинакамига ўз мулки деб ҳис этган деҳқон ундан самарали фойдаланишга интилмоқда, шу билан бир қаторда ҳар қарич ер унумдорлигини ошириш йўл-йўриқларини излаб топмоқда. Ўтган йилги натижалар бунга мисолдир. Чунончи, 1996 йилда вилоят деҳқон- фермер хўжаликлари кучи билан 4255 тонна пахта, 3686 тонна ғалла, 1062 тонна гўшт, 4662 тонна сут, 977 минг дона тухум, 1435 тонна мева, 4968 тонна сабзавот, 1841 тонна узум, 1446 тонна картошка ва бошқа кўплаб қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирилди.

Албатта, қўлга киритилган муваффақиятларда ишловчиларга яратиб берилаётган меҳнат ва дам олиш шароитлари, уларнинг саломатликларини мустаҳкамлаш борасида кўрилаётган чора-тадбирлар ҳам муҳим аҳамиятга эгадир. Айниқса хавфсиз меҳнат шароити яратиш борасида амалга оширилаётган ишлар катта рол ўйнамоқда. Вилоят агросаноат мажмуаси ходимлари касаба уюшмаси тармоқ қўмитаси томонидан ўрганиб чиқилган барча деҳқон-фермер хўжаликларида меҳнат аҳли учун бепул иссиқ овқатлар ташкил этилган. Уйчи туманидаги «Олтитош», Учқўрғон туманидаги «Яхёхон» деҳқон-фермер хўжаликларида тракторчи, соғувчи ва боқувчиларга, ҳатто бепул махсус кийим-бош ҳам берилган.

Лекин ҳамма жойда аҳволни текис деб айтишга, кўнгилни хотиржам қилишга ҳали вақт эрта. Айрим хафсаласиз, бепарво кишилар раҳбар бўлган жойларда тузатиб бўлмас хато-камчиликлар содир бўлмоқдаки, бундан кўз юмиб ўтиш асло мумкин эмас. 1994-1997 йиллар мобайнида шу тизим ходимлари орасидан ана шундай ўзибўларчиликлар касри туфайли икки киши ҳаётдан кўз юмганлигини ҳеч қандай важ билан оқлаш мумкин эмас. Мингбулоқ туманидаги «Омад» деҳқон-фермер хўжалиги тракторчиси тиркама араванинг носозлигини таъмирлаётиб дискаларни бирлаштирувчи 10 та ўрнига атиги 3 тагина болт қўйиб трактор балонини дамлаётганида дискалар отилиб кетган ва шунинг оқибатида тракторчи йигитнинг ўзини ҳалок этган. Худди шу туманда яна бир фожиа юз берган. Ҳашакни пресслаш агрегатининг карданли узатмасига ҳимоя тўсиғи қўймасдан ишлатиш туфайли механизатор айби билан ёшгина бола нобуд бўлди.

Бахтсиз ҳодисаларни ўрганиш ва таҳлил қилиш натижаси шундан далолат бермоқдаки, айрим деҳқон-фермер хўжаликларида ходимларга иш жойларида хавфсизлик техникаси бўйича етарли йўл-йўриқлар берилмаяпти, носоз техникани ишлатишга рухсат этилмоқда. Бундан ташқари, ҳатто, баъзи жойларда шикастланишларни ҳисобга олувчи «7-ТВН» шаклидаги ҳисобот варақалари юритилмаган. Вилоят ва туманлар деҳқон-фермерлари уюшмаларида деҳқон-фермер хўжаликлари раҳбарларининг вақти-вақти билан меҳнатни муҳофаза қилиш юзасидан ўқувлари ташкил этилмаган. Уларга тегишли кишилар томонидан Ўзбекистон Республикаси Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги Қонуни, Меҳнат Кодекси етарли тушунтирилмаган. Қатор деҳқон-фермер хўжаликларида ишловчиларга иш жойларида хавфсизлик техникаси, ёнғин ва электр хавфсизлиги бўйича йўл-йўриқлар берилмаган. Ҳолбуки, Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг 215-моддасида «Меҳнатни муҳофаза қилиш бўйича ўқувлардан ва йўл-йўриқдан ўтмаган ҳамда билимлари текширилмаган ходимларни ишга қўйиш таъқиқланади» дея алоҳида уқтириб кўрсатилган. Шунингдек, деҳқон-фермер хўжаликларида хавфсизлик техникаси бўйича берилган йўл-йўриқларни ҳисобга олиш журналлари юритилмаган. Иш турлари, касблар бўйича ҳам хавфсизлик техникаси кўрсатмалари ишлаб чиқилмаган.

Ҳужжатларни расмийлаштириш жараёнида ҳам камчиликларга йўл қўйилаётганлигидан кўз юмиб бўлмайди. Мисол учун ёлланиб ишловчиларни ишга қабул қилишда улар билан меҳнат шартномаси (контракт) тузилмаган. Ишловчилар тиббий кўрикдан ўтказилмаган. Деҳқон-фермер хўжаликларида меҳнат тартиби тузилмаган. Чунончи, ишловчиларни меҳнат таътилига чиқариш жадвали йўқ. Уйчи туманидаги «Олтитош», Учқўрғон туманидаги «Яхёхон» ва бошқа яна қатор деҳқон-фермер хўжаликларида ишловчиларга меҳнат таътиллари ўз вақтида берилмаган ёки тўғри расмийлаштирилмаган. Кўплаб деҳқон-фермер хўжаликларида техникаларни таъмирлаш, сақлаш жойлари хавфсизлик техникаси қоидаларига жавоб бермайди. Яқинда ўтказилган текширишда маълум бўлдики, Чортоқ туманидаги «Барака» деҳқон-фермер хўжалигида «Т-28 ХЧ» тракторини таъмирлаш учун махсус тагликлар (подставка) ва ғилдираб кетишининг олдини олиш учун ишлатиладиган бошмоқ йўқлиги учун трактор қисмлари ҳар хил темир, ғишт парчалари билан кўтариб қўйилган. Унинг керакли қисмларини кўтариш учун юкка тегишли механизм йўқлигидан кўпчилик бўлиб қўлда ёғочлар ёрдамида кўтарилмоқда.

Ёнғин хавфсизлигини таъминлаш бўйича олиб борилаётган ишлардан ҳам кўнгил тўлмайди. Жойларни дастлабки ўт ўчириш жиҳозлари билан тўлиқроқ таъминлаш хусусида ҳам астойдилроқ жон куйдирилмаяпти. Ишловчилар санитария-маиший хоналар билан етарли таъмин этилмаган. Душ, ечиниб-кийиниш хоналари ташкил этилмаган. Чуст туманидаги «Пахтакор» деҳқон-фермер хўжалигида эса ҳатто шу маҳалгача дала шийпони йўқ. Қолаверса, барча туманларнинг деҳқон-фермер хўжаликлари уюшмалари ҳозиргача меҳнат муҳофазаси ишларини ташкил қилиш ва кўзда тутилган ишларни назорат этиш бўйича мутахассис штати ажратилмаган. Ўрганилган барча деҳқон-фермер хўжаликларида ишловчилар билан иш берувчилар ўртасида жамоа шартномалари тузилмаган.

Ўйлаймизки, деҳқон-фермер хўжаликларининг раҳбарлари юқорида тилга олиб ўтилган хато-камчиликлардан ўзлари учун тегишли хулоса чиқариб оладилар, инсон азизлигини, бугунги кунда мўлжалланаётган режа-тадбирлар натижаларининг ҳаммаси унинг бахт-саодати учун аталганлигини назарга олиб ишловчиларга ғамхўрликни кучайтирадилар ва энг муҳими, биринчи навбатда хавфсиз, жаҳон андозаларига мос равишда меҳнат шароити яратиш чораларини кўрадилар.

Ҳошимжон УСМОНОВ,
Агросаноат мажмуаси ходимлари касаба уюшмаси Наманган вилояти қўмитаси меҳнат техник йўриқчиси.
Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири

Хусусий фирма маҳсулоти

«БЕҲЗОД»НИНГ МЕБЕЛЛАРИ

Ушбу хусусий фирмага Акрам Розиқов раҳбарлик қилади.

«Бир йигитга қирқ ҳунар ҳам оз» деган халқ нақлига амал қилган Акрам 1996 йилда ушбу фирмани ташкил этиб, тиришқоқ, янгиликка интилувчан, тадбиркор ва ишбилармон сифатида эл назарига тушди. У ўтган йили Жиззах туман бизнес фондидан 500 минг сўм имтиёзли кредит олиб «Беҳзод» фирмасининг фаолиятини жонлантириб юборди.

Ҳозир фирмада чиройли ва бежирим, тури 10 дан зиёд уй жиҳозлари ишлаб чиқарилмоқда. Фирма ишлаб чиқараётган стол, стул, диван, кровать каби юмшоқ ва қаттиқ хона жиҳозларига бўлган талаб кундан-кунга ортмоқда.

Мебель ишлаб чиқаришда Б. Эшонқулов, О. Худойқулов, Н. Розиқовлар жонбозлик кўрсатиб, уй жиҳозларининг бежирим, чиройли ҳамда мустаҳкам бўлишига эришмоқда.

Алибой ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

ҲОСИЛ МЎЛ

Бугунги кунда Республикамизнинг барча пахта далаларида иш қизғин. Пешона тери эвазига етиштирилган, миллий бойлигимиз бўлган оқ олтин ҳосилини нес-нобуд қилмасдан йиғиб-териб олиш шу куннинг долзарб вазифаларидан биридир.

Маълумки, деҳқончиликда ҳар бир кун имтиҳон ҳисобланади. Бу синовдан ўтиш учун ҳалол меҳнат ва ғайрат-шижоат талаб этилади. Ташаббус кўрсатиб меҳнат қилган деҳқончилик, жамоа хўжаликлари ҳозирда кўзланган натижаларга эришмоқда.

Бунга биргина мисол қилиб Мирзачўл туманидаги «Янги дала» ширкатлар бирлашмасини олиш мумкин. Бу жамоа ҳар йили пахтадан юқори ҳосил олиб келмоқда. Бу йил ҳам хўжалик миришкорлари астойдил бел боғлаб, йиғим-терим ишларини авж олдиришмоқда.

Мавжуд ҳар гектар ердан 24 центнердан оқ-олтин ҳосилини териб олиш учун сидқидилдан меҳнат қилишаяпти. Бу ишда айниқса бирлашмадаги кўпминг килограммчи теримчилар жонбозлик кўрсатишмоқда. Бирлашмада теримчилар учун ҳамма қулайликлар яратилган.

— Мавсумда мавжуд кучимкониятларимизни ишга солиб, ҳосилни йиғиб-териб олишга ҳаракат қиляпмиз, — дейди биз билан суҳбатда бирлашма аъзоси Бисенгул Бедилова. — Ҳали далаларимизда ҳосил мўл. У ҳозирда кунига 100-120 кг пахта териб, хирмоннинг янада юксалишига ўз ҳиссасини қўшмоқда. Мавсум охиригача эса 4 тонна пахта теришга аҳд қилган.

Ҳа, миллий бойлигимиз бўлган пахтани йиғиб-териб олиш шу куннинг долзарб масалаларидан биридир.

Буни дилдан ҳис этган пахтакорларимизга ишингиз бароридан келсин, деймиз.

Акбар АЛЛАМУРОДОВ,
«Ишонч» мухбири.

Суратларда: теримчи Б. Бедилова, (чапдан) теримчилар Г. Усмонова бирлашма касаба уюшмаси раиси Э. Маллаев, А. Эргашеваларни кўриб турибсиз.

Суратлар муаллифи Нурмамат АЛМУРОДОВ.

МАЪНАВИЯТ ГУЛЛАРИ

Юртимизда истиқлол, озодлик қуёши порлаши билан социализм шароитида қарор топган маънавий, ахлоқий мезонлар гўё шамолга учраган қоқи гуллардек ҳар ёққа тўзиб кетди. Биз 70 йил давомида фақат партияга сажда қилиб, унга ҳамду сано ўқиб, қадриятларимизни ерга уриб, ўтмишни қоралаб, динни инкор этиб келдик. Ота-боболаримиз юрган йўл-мулкка асосланган жамият, бозор иқтисодиётига ўтмишимиз билан биз ўзимизнинг ҳар томонлама-гумроҳларча ҳаёт кечирганлигимизни англадик.

Бир товуққа ҳам сув керак, ҳам дон, дейди доно халқимиз. Ҳар бир киши гўзал маънавиятга эришишдан аввал, ўзига тўкис бир иқтисод яратиб олиши лозим. Акс ҳолда маънавият гуллари қуриб-қовжираб қолаверади. Умумжамият маъносида ҳам шундай дейишимиз мумкин: ижтимоий жиҳатдан кучли, маъмур бир моддий ҳаёт асосларини яратмасдан туриб, баркамол маънавиятга эришиб бўлмайди.

Биз бу моддий ва маънавий ҳаёт уйғунлигига, ҳозирги ҳаётимизга бир назар ташласак, ўша юқорида тилга олинган гўзал моддий ҳаётнинг яратилмаганлиги туфайли маънавий жиҳатдан ўта ёмон яшаётганлигимиз маълум бўлиб қолмоқда.

Маънавий қашшоқлигимиз, ночорлигимизнинг боиси шундаки, биз тарихда мустамлака зулмини кўп тортганмиз.

Жабрдийда ўзбек халқи ғоят оғир йилларда ҳам илм-маърифат соҳасида юксак-юксакларга парвоз қила олганига тарих гувоҳ. Унинг ҳар бир уйғониши халқимизнинг эркка интилиб, озодликка чиқиши билан боғлиқ бўлди, десак муболаға бўлмас.

Ўзбек халқининг маънавий жиҳатдан биринчи уйғониши арабларнинг 200 йиллик ҳукмронлигига барҳам бериб, «...миллий ифтихор туйғулари тўлиб тошган Ўрта Осиё ва Эрон халқларининг марказлашган давлатини ташкил қила билган...» Сомонийлар сулоласи (IX—X асрнинг иккинчи ярми) даврига тўғри келади. Бу даврдаги подшолар халқ фаровонлиги учун яхши шароит яратгани, илм-фан равнақи йўлида катта маблағларни аямасдан сарфлаганликлари важидан ижтимоий ва маданий ҳаётнинг барча соҳалари гуллаб яшнаган эди. 1996 йил Абдуқаҳҳор Иброҳимов, Ҳайриддин Султонов, Нарзулла Жўраевларнинг ғоятда теран нигоҳ билан ёзилган «Ватан туйғуси» номли китобида жумладан Маҳмуд Ғазнавий ҳақида шундай ҳаяжонли фикрларни ўқиймиз: «... У буюк ҳомий сифатида... ўз хазинаси ҳисобидан 300 нафар адиб, олим, фозил ва уламо аҳлига етарли даражада маош тўлаб, уларнинг етук асарлар яратишига шароит яратиб берган....» (222-бет). Фирдавсийнинг «Шоҳномаси» шу ҳомийлик туфайли яратилди. «Шоирлар Одам атоси» — Рудакий, Абу Райҳон Беруний, Абу Али ибн Сино каби алломалар шу даврнинг ўлмас сиймоларидир.

Миллий мустақилликка интилишнинг давоми ва чуқурлашуви сифатида X—XII асрнинг охирига қадар гўё табиатдаги тез очилиб сўнадиган ва узоқ очилиб турадиган гуллардек тарихда туради. Қорахонийлар, Ғазнавийлар, Салжуқийлар ва Хоразм шоҳлари сулоласи вужудга келди. Бу сулоларнинг ҳаммаси ҳам одоб, аҳлоқ, санъат, адабиёт, илм-маърифат масалаларига катта аҳамият бердилар. Шунинг натижасида Низомий Ганжавийнинг «Панж ганж» («Беш хазина»), Юсуф Хож Ҳожибнинг «Қутадғу билиг» («Саодатга бошловчи билим»), Аҳмад Югнакийнинг «Ҳибатул ҳақойиқ» («Ҳақиқатлар армуғони»), Имом Ғаззолийнинг «Кимёи саодат», Аҳмад Яссавийнинг «Девони ҳикмат», Маҳмуд Қошғарийнинг «Девону луғотит турк» каби нодир асарлари юзага келди.

Халқимизнинг энг катта порлоқ кўтарилиши муғуллар ҳукмронлигини букиб, янчиб ташлаган, туғма ақл эгаси, қовурғаси ерга тегмаган ажойиб саркарда, мард ва саҳий инсон, буюк Амир Темурнинг оламшумул тарихий фаолияти билан боғлиқдир.

У Мовароуннаҳрга подшо бўлган кунидан бошлаб (1370 йил) то умрининг сўнгги дақиқаларига қадар (1405 йил 18 февраль) ватани — Туронни дунёнинг энг бой, ривожланган, обод ва гўзал, донгдор давлатга айлантириш учун кураш олиб борди. Шу мақсадда у ўттизга яқин мамлакатга ҳарбий юришлар қилиб уларни ўзига бўйсундирди. Темур ёшлигиданоқ илм-фанга меҳр қўйганлиги сабабли, унинг ҳукмронлик даврида Самарқанд афсонавий қиёфада ривожланиб, гўё «Эрам боғи» тусини олган эди. Бу ажойиб ҳодисани кўриб, ҳайратга тушган шоирлар ғазаллар битиб, Самарқанд шаҳрини «сайқали рўйи замин» — бутун ер юзининг сайқали, ҳусни, жамоли деб таърифлаган эдилар.

Амир Темур номи билан боғлиқ ўзбек халқининг учинчи буюк парвози охир оқибатда Туронда илм-фан, санъат ва адабиёт — маънавий ҳаёт тараққиётида олтин асрнинг бошланиши ва тантана қилишига олиб келди. Бу қутлуғ уйғониш XV асрда Ҳусайн Бойқаро замонида содир бўлди.

Гўзал иқтисодий ҳаёт вужудга келганлигидан Ҳусайн Бойқаро замонида санъат, адабиёт, илм-фанга қизиқиш бениҳоя кучайиб кетган эди. Бу эзгу ишдан қалби фахр, ифтихорга тўлиб-тошган ҳукмдор Ҳусайн Бойқаро ўзининг «Рисола» номли асарида шундай деб ёзган эди: «... назмда латофатли достонлар айтиш ва асарлар яратиш бобида олам элини туҳфа қилиб, беришга арзирлик шоирлар борким, аввалари дунёда бундай одамлар пайдо бўлган эмас эди ва ҳозир ҳам бошқа ҳеч бир жойда улардек кишилар кўринмайди...»

«Султон Ҳусайн Мирзонинг замони ажаб замона эди. Аҳли фазл ва беназир элдин батахсис Ҳирий шаҳри мамлу (тўла) эди», — дейди буюк Алишер Навоий дўстининг фикрларини тасдиқлаб.

Юксак даражадаги илм — бу юксак даражада ривожланган моддий ҳаёт ва ақл-идрокнинг хушбўй гулидир. Паст иқтисод, паст турмуш эса, паст, ночор онгнинг мевасидир.

Социализм даврида бизнинг индивидуал ва ижтимоий онгларимиз ривожлана олмай, гўё кўлмак сувга айланиб қолди. Чунки ўтган 70 йил даврида одамлар қафас ичида туғилиб, қафас ичида тарбияландилар ва иқтисодий жиҳатдан турғун ҳаёт кечирдилар. 1991 йил 1 сентябрь куни мана шу тутқунликка хотима берилди — «олтин қафас» синдирилди. Бу миллий мустақилликка интилишимизнинг тўртинчи босқичидир.

Ўзбек халқининг тўртинчи уйғониши тарихда жуда кам учрайдиган ноёб бир ҳодисани, яъни қонсиз, тинч йўл билан қўлга киритилган ўзига хос моддий ва маънавий инқилоб шароитини келтирди.

Мустақиллик тонги отгач, И. А. Каримов бошлиқ Ўзбекистон ҳукумати хорижий мамлакатлардан янги техника ва технологияларни жалб қилиб, юртимизда улкан қурилиш ишларини авж олдириб юборди. Ҳозир диёримизда бунёдкорлик мисли кўрилмаган жадаллик билан ривожланмоқда.

Истиқлол юртимизга моддий инқилоб билан бирга маънавий инқилоб ҳам олиб келди. Халқимизнинг қадимий удумлари — қадриятларимиз тиклана бошлади. Дин ва диний адабиётга муносабатнинг ўзгариши, вилоят, туман ва маҳаллаларда кўплаб масжидларнинг қурилиши маънавий ҳаётимизга алоҳида файз бағишлади. Энди диний илм, дунёвий илмлар билан ёнма-ён ўқитиладиган бўлди.

«Ҳадис» китобларида: «Дин буюк насиҳатдир» дейилади. Дарҳақиқат, дин ўзининг мумтоз насиҳатлари билан киши қалбида поклик гулларини ундиради. Шарқда эришилган цивилизация ислом динининг мазкур қудсий насиҳатлари билан боғлиқдир. Ғарб кишилари ўзининг техника ва технологияси билан фахрланса, биз маънавият соҳасида эришган гўзал одоб, ахлоқимиз билан фахрланамиз. Хуллас, ислом динида ҳикмат кўп... Худога ишонган, унинг йўлига юрган киши бировга ёмонлик қила олмайди.

Лекин шуни ачиниш билан қайд қиламизки, ислоҳотларнинг ҳозирги босқичида жумҳуриятимиз аҳолисининг баъзи қатламлари, шуларнинг ичида, айниқса илм аҳли моддий жиҳатдан хотиржам бўлиб, фидойиларча ижод қилишлари учун ҳозирдан бошлаб моддий шароит яратилмаса, ўсиб келаётган ёш авлод, қолаверса, халқимиз маънавий ҳаётида қутлуғ ўзгаришлар бўлмайди.

Юртимизда бошланган истиқлол шарофати билан халқимизга гўзал иқтисодий ҳаёт яратиб бериш йўлида бир ёқадан бош чиқариб курашсак, бир қўлимизда диний илм, иккинчи қўлимизда дунёвий илмларни ушлаб, уларни бошимиз узра кўтариб, кўзга суриб ўқисак, сўзсиз ҳаётда яхши натижаларга эришишимиз аниқдир.

Шу ўринда халқимизнинг буюк валийлари Абдухолиқ Ғиждувоний, Баҳовуддин Нақшбанд, Хўжа Аҳрор ҳазратларининг номларини ҳурмат билан тилга олиб ўтишимиз керак.

Баҳовуддин Нақшбанд эса: «Дил ба ёру, даст ба кор» — «Дилинг худода-ю, қўлинг меҳнатда бўлсин» каби маънавиятни биринчи ўринга қўювчи шиор билан чиқиб, одамлар қўлига равшан ёниб турган фикр чироғини тутқазганди.

Тарих, дин ва адабиёт фани ютуқларини истиқлолимиз хизматига қўйиш, одамларнинг ҳақиқатни севиш, ўзлигини англашига кўмаклашиш, комил инсонни тарбиялаш воситасида миллий ва умуминсоний руҳни кучайтириш энг долзарб, устивор масала бўлиб қолаверади.

Тўлабой РУЗИБОЕВ,
Бўстонлиқ тумани,
Искандар қишлоғи.

Биздан сўрабсиз...

— Амалдаги пенсия қонунчилигига асосан ёшга доир пенсияларни муддатидан олдин тайинлаш тўғрисида батафсил тушунтириш берсангиз.

Отабек Йўлдошев,
Фарғона вилояти.

— Амалдаги «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунга асосан, ходимларнинг сони қисқартирилиши ёки корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар тугатилиши муносабати билан бўшатилган ва ишсиз мақомига эга бўлган шахслар: эркаклар — 58 ёшга тўлганда ва иш стажи камида 25 йил бўлган тақдирда; аёллар — 53 ёшга тўлганда ва иш стажи камида 20 йил бўлган тақдирда пенсия олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

— Республикамизнинг 1992 йил 13 январдаги «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги қонунида ишчилар сонининг (штати) қисқартирилиши, корхона, муассаса ёки ташкилотларнинг қайта ташкил қилиниши туфайли ходим ишдан бўшатилгандан сўнг ишсиз мақоми олишнинг махсус тартиби кўзда тутилган.

Бу Қонунга асосан «Ёшга доир пенсия корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг қайта ташкил қилиниши, тугатилиши ёки мўлжалланган ишчилар сони қисқариши натижасида пенсия ёши арафасида бўшатилган, умумий меҳнат стажи пенсия таъминоти тўғрисидаги қонунга мувофиқ бўлган ва белгиланган тартибда ишсиз деб тан олинган шахсларга тайинланади.

Шахснинг ишсиз деб тан олиниш тартиби «Аҳолини иш билан таъминлаш тўғрисида»ги қонунда белгиланган. Шунга мувофиқ ходим ишдан бўшагандан сўнг 10 кун муддат ичида иш билан таъминлаш давлат хизматларида — меҳнат биржаларида рўйхатдан ўтиши керак. Агар 3 ой ичида бу ходимга мақбул келадиган иш топиб берилмаса, бундай ҳолда у ишсиз мақомига эга бўлади. Агар ходим 58 ёшга (эркак) ёки 53 ёшга (аёл) тўлган бўлса, бу ҳолда улар муддатидан илгари ёшга доир пенсияга тақдим этилиши мумкин.

***

— Ёшим 68 да. Уруш даврида фабрикада ишлаганман. Менга қонунда қандай имтиёзлар белгиланган? Транспортда бепул юришим мумкинми?

Махсума Солиева,
Наманган вилояти.

— Ҳурматли Махсума ая. Амалдаги қонунчиликда уруш даврида фронт ортида хизмат қилган шахсларга қуйидаги имтиёзлар белгиланган;

— Пенсия тайинлашда уруш давридаги стажингиз 2 баробар ҳисобланади.

— Асосий миқдор пенсиянгизга энг кам ойлик иш ҳақининг 30 фоизи миқдорида қўшимча берилади.

— Маиший хизматлар (электр энергия, газ, сув учун тўланадиган ҳақнинг 30 фоизини чегириб тўлаш;

— Дори-дармонларни 50 фоиз арзон нархда сотиб олиш;

— Уруш даврида орден ва медаллар билан тақдирланган шахслар шаҳар транспортидан (таксидан ташқари) бепул фойдаланиш ҳуқуқига эгалар.

***

— Синглим Мусаева Маҳфуза 20 ёшда, битта фарзанди бор. Турмуш ўртоғидан ажрашган. Қизи 1,5 ёшда. Ўзи ҳеч қаерда ишламайди, қизига нафақа қаердан тўланади? Маҳалла раисига мурожаат этсак, рад этишди, шу тўғрими?

Ҳамида Назарова,
Самарқанд вилояти.

— Амалдаги тартибга асосан бола 2 ёшга тўлгунча қараб туришлик нафақаси онага иш (ўқиш) жойидан тўланади, агар она ўқимаса (ишламаса), яшаб турган жойидаги ижтимоий таъминот бўлими томонидан тайинланиб тўланади.

Бола туғилгандан бошлаб 16 ёшгача тўланадиган ҳар ойлик нафақа эса маҳалла қўмитаси томонидан тайинланади.

Синглингизга барча тегишли ҳужжатлар билан яшаб турган жойингиздаги ижтимоий таъминот бўлимига ҳамда маҳалла қўмитасига мурожаат қилишларини тавсия этамиз.

***

— Мен уруш даврида ҳарбий хизматда бўлганман. Мен ҳам уруш қатнашчиси ҳисобланаманми? Кимлар уруш қатнашчиларига тенглаштирилади? Шу ҳақда батафсил тушунча берсангиз...

Эгамберди Ҳаққулов,
Қарши шаҳри.

— Ватан уруши ва бошқа урушлар даврида ҳаракатдаги армия таркибига кирган ҳарбий қисмлар, штаблар ва муассасаларда хизматни ўтаган, шунингдек, Ўзбекистон Республикасини ҳимоя қилишда иштирок этган ҳарбий хизматчилар уруш қатнашчилари ҳисобланадилар. Қуйидаги шахслар уруш қатнашчиларига тенглаштириладилар:

1941 йилнинг 22 июнидан 1954 йилнинг 31 декабригача бўлган даврда қирувчи батальонлар, взводлар ва халқни ҳимоя қилувчи отрядлар таркибида собиқ СССР ҳудудида жанговар ҳаракатларда иштирок этган шахслар;

— Ватан уруши ва фуқаролар уруши даврида партизан отрядлари ва қўшилмаларида ёки яширин ишларида бўлган шахслар;

— Ватан уруши йилларида ҳаракатдаги армия таркибида ёки ҳарбий ҳаракатлар кетаётган жойларда хизматни ўтаган собиқ СССР-нинг Ички ишлар вазирлиги органлари ва Давлат хавфсизлиги қўмитаси органларининг бошлиқлари ҳамда оддий ходимлар таркибида бўлган шахслар;

— Ватан уруши даврида ҳаракатдаги армия ва флотлар таркибидаги қисмлар ҳамда бўлинмаларда балоғат ёшига етгунга қадар полк ўғиллари ва қизлари сифатида юрган шахслар;

— фронт яқинидаги темир йўлларда, мудофаа чизиғи иншоотлари қурилишида, ҳарбий денгиз базалари, аэродромлар ҳамда Ватан уруши даврида ҳарбий ҳаракатлар кетаётган жойлардаги бошқа ҳарбий объектлар қурилишида иштирок этган ходимлар;

— ҳаракатдаги армия таркибида ишлаган ёлланма ходимлар таркибида бўлган шахслар;

— Ватан уруши даврида фашист концлагери (гетто ва зўрлик билан ушлаб турилган жойлар)да (тутқунлар, шу жумладан болалар ҳам) шахслар;

— Ленинград шаҳрининг қамал даврида шаҳарнинг корхона, муассаса ва ташкилотларида меҳнат қилган ва «Ленинград мудофааси» учун медали ҳамда «Қамалдаги Ленинград фуқароси» Нишони билан тақдирланган шахслар;

— 1956 йилнинг 24 октябридан 1956 йилнинг 10 ноябригача бўлган даврда Венгрия ҳудудидаги жанговар ҳаракатлар пайтида ҳарбий қисмлар, штаблар ва муассасаларда хизматни ўтаган ҳарбий хизматчилар;

— ҳарбий ҳаракатлар кетаётган мамлакатларда ўз байналмилал бурчларини адо этган, тинчлик ўрнатувчи кучлар таркибида иштирок этган, ҳарбий хизматчилар, ички ишлар ва миллий хавфсизлик хизмати органларининг бошлиқлари ва оддий ходимлар таркибидан бўлган шахслар.

***

— Мен 53 ёшдаман. 4 та фарзандим бор. 32 йиллик меҳнат стажига эгаман. Соғлигим ёмонлиги сабабли ишдан бўшадим. Мен қарилик пенсиясига чиқишим мумкинми?

Мунисa Алимбоева
Сирдарё шаҳри

— Амалдаги пенсия қонунчилигига асосан аёллар камида 20 йиллик иш стажига эга бўлганида, шу билан бирга 55 ёшга етганларида қарилик пенсияси олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

— 5 ва ундан ортиқ бола туғиб, уларни 8 ёшгача тарбиялаб ўстирган аёлларга эса камида 15 йил иш стажига эга бўлганларида ва 50 ёшга етганларида қарилик пенсияси тайинланади.

Афсуски, сизга қарилик пенсияси тайинлашга асос йўқ. Агар соғлигингиз ёмон бўлса, яшаб турган жойингиздаги даволаш муассасаларига мурожаат этиб, ТМЭ комиссиясидан ўтишингизни маслаҳат берамиз. Унда сизга ногиронлик гуруҳи пенсияси тайинланиши мумкин.

Саховат

САҲИЙЛИК – ОЛИЙ ФАЗИЛАТ

Яқинда Наманган шаҳар ҳокимлигида бўлганимда қурилиш ва ободончиликка ҳисса қўшаётган, умуман, халқ учун сояси тушаётган ишбилармонлар, мулкдорлар ва ҳунармандлар ҳақида гап кетганда Тахтакўприк даҳасида яшовчи табиб-ҳаким Умархон Аҳмедов ҳақида алоҳида таъкидлаб гапиришди. Айтишларича, У.Аҳмедов топган даромади ҳисобидан доимо маҳалладошларига, етим-есирларга ёрдам кўрсатиб келаркан. Мустақиллик байрами арафасида яна бир саховат кўрсатибди.

Уз маблағи ҳисобидан ҳамда ҳовлисининг ўзига тегишли қисмида маҳалла аҳли учун 48 квадрат метр катталикда икки хонали озиқ-овқат дўкони қуриб берибди. Янги савдо шахобчасини Наманган шаҳар озиқ-овқат моллари савдоси ишлаб чиқариш жамоа корхонаси ўз балансига қабул қилиб олибди. Маҳалла аҳлининг мамнунлиги шундаки, бу вақтгача арзимас харид учун 600-700 метр, баъзан эса бир чақиримгача йўл босиб боришга мажбур эдилар. Бунинг учун табиб-ҳаким на юқорида тилга олинган ташкилотдан, на маҳалла аҳлидан ҳеч нарса талаб қилмаган. Ўзига қарашли кишини дўконда ишлашлигини, жой учун бадал тўлаб туришни сўрамаган.

Умархоннинг ёшлиги тоғлар орасидаги гўзал қишлоқда ўтди. Ўқувчилик йилларидаёқ қишлоқдаги турли гиёҳлардан дори-дармон тайёрлаш билан шуғулланадиган кекса табиб ишлари қизиқтириб қолди ва биология фанига алоҳида ихлос қўйди. Мактабни битиргач, сал ўтмай армия хизматига жўнаб кетди. Болтиқбўйи республикаларининг бирида хизмат муддатини ўтади. Азалдан чаққон, одамлар билан тез чиқишиб кетадиган йигит қисқа вақт ичидаёқ рус тилини пухта ўрганиб олди. Йигитлик бурчини бажаргач эса ўша ерда қолиб Ленинград тиббиёт олийгоҳига ўқишга кирди. Талабалик даврида Иван Никифорович Говфман деган таниқли профессорнинг назарига тушди. Нафақага чиққан профессор Умархондаги бошқа тенгдошларида учрамайдиган хислатни — табиат билан сирлашиш қобилиятига эга эканлигини пайқади ва уни вақтинча ўқишни тўхтатиб ўзи билан Грузияга кетишликни, ҳамкорликда халқ табобати билан шуғулланишни таклиф этди. Устоз отангдан улуғ, унинг бир сўзини икки қилиш гуноҳ. Қолаверса, шундай машҳур одам билан ёнма-ён ишлаш қанчадан-қанча кишилар учун орзу-ку! Тбилисида ўтказилган уч йил Умархон учун катта мактаб, тенгсиз дорилфунун ўрнини ўтади. Устозидан оқ фотиҳа олган йигит Ленинградга эмас, Ўзбекистонга қайтди. Ўқишнинг қолган қисмини шу ерда ниҳоясига етказиб гувоҳнома олди. Наманган вилоятининг қатор шифохоналарида, тиббиёт идораларида ишлади.

Албатта, у пайтларда «халқ табобати» деган сўзни оғизга олишнинг ўзи жиноятдек баҳоланганлигини яхши биламиз. Шунинг учун гоҳ ярим ошкора, кўпинча эса яширин бўлса-да, бу соҳа билан шуғулланишни давом эттирди. Шундай вақтлар бўлдики, унинг «совет шифокорига хос бўлмаган фаолият билан машғул бўлаётганлигини» пайқаб қолган баъзи «хушёр» ҳамкасблари унинг устидан тегишли «идоралар»га ёзишди. Бундай маҳалларда ойлаб сўроқ берди, тушунтириш хатлари ёзди.

Ҳақиқат эгилади, лекин синмайди, деганларидек, бугунги кунда У.Аҳмедовнинг номи Наманган вилояти ёки Ўзбекистондан ташқари Ҳамдўстликдаги қатор давлат фуқароларига ҳам таниш. Ундан шифо истаб ҳатто, ўзи билим олган Санкт-Петербург ва Москвадан, Болтиқбўйи ва Қозоғистондан, Тожикистон ва Қирғизистондан келишади. Ҳамиша лабидан табассум аримайдиган, юзидан нур ёғилиб турадиган бу йигитдан одамлар дардларига шифо топишяпти, даволаниб фарзанд кўришяпти, кар қулоқлар очиляпти, шол оёқлар ҳаракатга келяпти ва ҳакозо.

Энг муҳим фазилати Умархон аканинг чеҳраси каби қўллари ҳам очиқ. Унинг маблағи ва елиб-югуришлари ҳисобига Тахтакўприк маҳалласига 3 чақиримли водопровод ва газ тармоғи ўтказилди. Электр симёғочлари янгиланди, 500 метр узунликдаги кўчага асфальт ётқизилди. 20 дан ортиқ етим-есир моддий ёрдам олиб туради. Шуларни хаёлдан ўтказаркансиз, доноларнинг бахил топса босиб ер, сахий топса сочиб ер, деган нақли эсга тушади. Ҳа, Умархон Аҳмедов сингари сахийқалб инсонлар ҳамиша бор бўлсин!

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири

Инсон ва қонун

АЙБДОРМИСИЗ, ЖАРИМАНИ ТЎЛАНГ!

Банкларнинг ҳаётимиздаги ўрни ва роли ортиб бормоқда. Кейинги пайтларда банклар фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида бир қатор фармон ва қарорлар қабул қилинганлиги фикримиз далилидир.

Хўш, ана шу ҳужжатлар ижроси қандай? Қашқадарё вилояти Давлат солиқ бошқармаси ҳуқуқий шахсларни солиққа тортиш бўлими бошлиғининг ўринбосари А.Муртозов билан ана шу ҳақда суҳбатлашдик.

- Халқ хўжалигида ҳисоб-китобларни ўз вақтида ўтказиш, корхона ва ташкилот раҳбарларининг бу соҳадаги масъулиятини ошириш борасида банк муассасалари зиммасига муҳим вазифалар юклатилган. Банкларда бўлганларингизда бу соҳадаги қандай ютуқлару, хатоларга дуч келдингиз?

- Мустақиллик ва бозор иқтисодиёти барча соҳалар қатори банк тизимини ҳам такомиллаштиришни тақозо этаётир. Тўғри, банклар молиявий интизомни мустаҳкамлаш, иқтисодиётни ривожлантириш борасида бир қатор ибратли тадбирларни амалга оширмоқдалар.

Аммо банк муассасалари иши билан чуқурроқ танишсангиз, уларда мавжуд қоидаларга тўла амал қилинмаётганлиги, кредитор қарзларни камайтириш соҳасидаги қарорлар бажарилмаётганлиги, шаҳар ва туманларда солиқ инспекциялари томонидан қўйилган мажбурий тўлов талабномалари асоссиз равишда ўз вақтида тўлаб берилмаётганлигига дуч келасиз.

Чунончи, Ташқи иқтисодиёт Миллий банки Қарши шаҳар бўлимида ўтказилган текширишда мол-мулк ва экология солиғи қоидалари бузилганлиги сабабли 673,8 минг сўм қўшимча ҳамда молиявий жарима ҳисобланиб давлат бюджетига ундириб олинди. Асака банки Қарши шаҳри бўлимига 24,2 минг сўм қўшимча солиқ ҳисобланиб, 57 минг сўм ўн фоизли молиявий жарима солинди. Банк бошқарувчиси ва бош ҳисобчиси йўл қўйган хатолари учун 4500 сўм маъмурий жаримага тортилдилар. «Пахта» банки Қарши шаҳар бўлими солиқ қонунчилигига риоя этмаганлиги учун 354,4 минг сўм, «Уйжойжамғармабанк» бўлими 1712,8 минг сўм қўшимча ва молиявий жарима тўлашга мажбур бўлдилар. Ҳеч шубҳасиз, уларнинг бошлиқлари ва бош ҳисобчилари маъмурий жазодан қутилиб қола олмадилар.

- Кредитор қарзларни камайтириш, ташкилот ва корхоналарни ўз вақтида маблағ билан таъминлаш, нафақа ҳамда бошқа зарурий тўловларнинг кечикишига йўл қўймаслик ҳақида чоралар кўрилишига қарамасдан бу соҳада кескин бурилиш бўлмаяпти.

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги «Халқ хўжалигида ҳисоб-китобларни ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасида чора-тадбирлар тўғрисида»ги ҳамда 1996 йил 24 январдаги «Тўлов интизоми ва ҳисоб-китоблар тизимини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонлари худди ана шу соҳадаги камчиликларга чек қўйишга қаратилган. Аммо бу муҳим ҳужжатлардаги кўрсатмалар тўла бажарилаяпти, деб бўлмайди. Банк муассасалари аввало солиқ идоралари томонидан қўйилган мажбурий тўлов талабномаларини бажариб, сўнг бошқа ҳисоб-китобларни амалга оширмоқлари лозим. Афсуски, бу қоидага амал қилинмаяпти.

Солиқ инспекцияси «Уйжойжамғармабанк» Шаҳрисабз шаҳар бўлимига 66668,9 минг сўм мажбурий тўлов талабномаси тақдим этган. Шунга қарамасдан банк келиб тушган маблағларни турли ташкилотларга ўтказиб берган. Ана шу хатоси учун уларга 1530,4 минг сўм жарима солинди. Шаҳрисабз шаҳар солиқ инспекцияси шу йил 30 май куни Миллий банк бўлимига «Шароб-арақ» ҳиссадорлик жамияти ҳисобидан 1602,2 минг сўм ундириш ҳақида мажбурий тўлов талабномаси қўйган. Банк бу қонуний талабни бажармагани ҳолда, шу ташкилот ҳисобидан турли корхоналарга 797 минг сўм ўтказган. Бюджетга ўз вақтида тўлаб берилмаган маблағ учун банк 47,6 минг сўм устама жарима тўлади. «Савдогар» банки Китоб ва Косон туманлари, Қарши шаҳар «Пахта» банкининг Ғарбий бўлимлари ҳам солиқ идоралари талабномаларига эътибор бермаганлари учун катта миқдорда жаримага тортилдилар.

Кўпчилик қуйи қурилиш ташкилотларига бажарилган иш учун тегишли маблағлар уларнинг юқори ташкилотлари орқали ўтказилмоқда. Натижада тўловлар кечикиб, дебитор қарзлар ошиб кетиши сабабли қурилиш ташкилотларининг молиявий аҳволи ночорлашмоқда.

Шу йил биринчи ярим йиллик молиявий натижаларига кўра вилоятимиздаги банк муассасаларига солиқ қонунчилигига риоя этилмаганлиги сабабли 3086,3 минг сўм қўшимча ҳамда жарималар ҳисобланди. Солиқ инспекциялари мажбурий тўлов талабномаларининг ўз вақтида бажарилмаганлик учун эса бюджетга 3480,7 минг сўм миқдорида ярим фоизлик устама жарима тўлайдиган бўлдилар. Хатога йўл қўйган 28 мансабдор шахс 42 минг сўм жарима тўлашга мажбур бўлишди.

Энди масаланинг яна бир муҳим томонини алоҳида эслатмоқчимиз. Юқорида номлари қайд этилган кўпгина банклар турли баҳоналар излаб, ўзларини ҳар томонга уриб жарималарни тўламаслик йўлларини излаб юрибдилар. «Савдогар» банки Китоб туман бўлими, Косондаги «Пахта» акционерлик тижорат банки раҳбарлари хатоларини тан олмасдан бу ҳақда хўжалик судига мурожаат этдилар. Хўжалик суди жарималар тўғри қўлланилганлигини қайд этиб қарор қабул қилди. Шунда ҳам тегишли маблағларни давлат бюджетига ўтказиш узил-кесил ҳал этилмасдан чўзиб келинаяпти.

Юқорида қайд этилган камчиликлар ҳар қандай кишини ўйга солади. Молиявий қоида- қонунлардан тўлиқ хабардор, уларнинг бузилмаслиги ва бажарилиши учун масъул бўлган ташкилотларда аҳвол шундай бўлгач бошқалардан нимани кутиш мумкин? Йўл қўйилаётган хатолар ҳар ҳолда банк муассасалари ходимлари обрўсига зеб бермаса керак.

Суҳбатдош:
Қ.ЭГАМБЕРДИЕВ

Фестивалдан кейинги мушоҳадалар

ХЕРНАНД КРЕСПО ТОРАЛ:

МУСИҚА — ҚАЛБДАГИ БОЙЛИК

Фестиваль шарқнинг гўзал мусиқа дурдоналари намуналарини бутун дунёга намойиш қилди. Бу дурдоналарни ўрганишга, тадқиқ этишга эътибор яна кучайди, ЮНЕСКОнинг ҳамкорлик фаолияти ҳам диққатга сазовор. Хўш, бу ҳамкорлик шу пайтгача қандай бўлган ва келгусида қандай бўлади? Мухбиримиз ЮНЕСКО маданият шўъбасининг ижрочи директори Херменанд Креспо Торал билан ана шулар ҳақида суҳбатлашди.

— Бундай анжуманлар, хусусан, Шарқ мусиқаси билан боғлиқ фестиваллар олдин ҳам ўтказилганми?

— Ҳа, ўтказилган. 1978 йилда Осиё халқлари мусиқаси фестивали бўлиб ўтганди. 80-йилларда ҳам бундай фестиваллардан иккитаси ўтказилган. 1995 йилда Осиё халқлари мусиқаси фестивали бўлиб ўтганди. 1995 йилда Сеулда ЮНЕСКО қошидаги халқаро Мусиқа Кенгашининг ҳам анжумани бўлиб ўтди. Кўриниб турибдики, Шарқ мусиқасига қизиқиш энди бошланган эмас. Бу кўпдан бери мусиқашуносларни қизиқтириб келмоқда. Қизиқишнинг табиий асослари бор. Шарқ, Осиё давлатлари халқлари тараққиёти қанча кучаймасин, ўзига хос урф-одатларни, миллий қадриятларни сақлаб келмоқда. Бу ерда анъанавийлик чуқур илдизларга эга. Ушбу ҳолатларнинг, хусусиятларнинг ҳаммаси мусиқада ҳам, ифодасини топмоқда. Шу ўринда Шарқ мусиқасига қизиқишнинг яна бир сабабини айтиб ўтишни истардим. Шарқ халқлари ўзларининг классик куйларига, қўшиқлар инсон қалбига руҳий осойишталик бағишлайди, дунё ҳақида ўйлаб кўришга ундайди. Маънавий жиҳатдан инсонни юксалтиради. Ғарбда, айниқса, тараққиёти юксак давлатларда классик мусиқалар ўрнини шовқин-суронли, бақироқ, поп-рок типидаги куйлар эгаллаган. Инсонни жазавага туширадиган, асабига тегадиган бу мусиқалардан одамларнинг ихлоси қайта бошлади. Улар қалбига руҳий сокинликка, гўзалликка интилиш кучаймоқда. Буни улар шарқ куйлари, тароналари бағридан изламоқдалар.

— Олдинги ўтган мусиқий фестиваллардан «Шарқ тароналари»нинг фарқи нимада?

— Гапнинг очиғи, олдинги фестивалларнинг аксарияти расмий тарзда ўтказилганди. Самарқанд фестивалида эса ўша расмиятчилик йўқ. Санъат санъаткор билан томошабин ўртасида чегара йўқолгандагина ўзининг жозибасини намоён қилади.

Бу фестиваль олдинги анжуманлардан кўлами, миқёси, қамраб олган мавзулари, ҳатто айтиш мумкинки, иштирокчиларининг кўплиги жиҳатидан ҳам энг каттаси бўлди.

Фестивалда ҳамма нарса ташкил этилди: санъаткорлар беллашдилар, самарқандликлар ҳузурида, ўз санъатларини намойиш қилдилар, шарқ мусиқаси ҳақидаги илмий фикрларини ўртага ташлаб ўзаро баҳслашдилар.

— ЮНЕСКОнинг ушбу фестивални ўтказишда ҳамкорлик қилишдан мақсади нима эди?

— Ташкилотимиз бу анжуманга жиддий эътибор берди. Бизни ушбу фетивалда бошқа анжуманлардагидек, конференциялардагидан фарқли ўлароқ шарқ мусиқачиларининг келгуси авлод вакиллари, давомчилари кўпроқ қизиқтиради.

Фестивални кузатиш асносида шунга амин бўлдикки, шарқ санъати муносиб ўринбосарлар қўлида экан. Негаки, фестивалга келган хонанда-ю созандаларнинг аксарияти ёшлар эди. Энг муҳими, улар устозларининг энг яхши анъаналарини, касбий маҳоратларини, юксак даражада эгаллаб олгандилар.

Биз фестиваль кунлари мақсадимиздан келиб чиқиб ЮНЕСКОнинг энг ёш иқтидорли санъаткор учун махсус совринини ажратдик. Бу совринга Жанубий кореялик Ли Жун А сазовор бўлди. Эндиликда бу санъаткор Франциянинг энг нуфузли санъат олий ўқув юртларидан бирида беш йил давомида ЮНЕСКО ҳисобидан таълим оладиган бўлди.

— Фестиваль якунланди, Сиз унда кўзланган ҳамма мақсадга эришилди, деб ўйлайсизми?

— Фестиваль камон, ундаги мақсадлар бир ўқ эмаски, нишонга отиш билан ниятлар ушалса, лекин шунга қарамай, «Шарқ тароналари» фестивалини кейинги йилларда ўтказилган улуғвор мақсадларга эришилган энг катта анжуман дейиш мумкин. Унда мени қувонтирган нарсалар нималар?

Аввало, Ўзбекистоннинг истиқлолга эришганига қисқа муддат бўлишига қарамасдан бундай халқаро анжуманни ўтказишга бош-қош бўлиши ҳайратомуздир. Бунинг устига у ўз бағрига энг яқин қўшнилари — шарқликларни тўплади. унинг довруғини оламаро кўз-кўз қилди. Мен Самарқандни шарқнинг буюк маданият бешикларидан бири бўлганига ва бундан кейин ҳам у шундай бўлиб қолишига ишондим.

Фестиваль бошланди. Унинг мақсадлари ниҳоятда катта. Шунинг учун ҳам фестиваль Декларациясида ташкилотимиз — ЮНЕСКО олдига жиддий талаблар қўйилган. Бу талаблар бизни ҳам, фестиваль ташкилотчиларини ҳам келгусида фаолроқ ишлашга даъват этади. Биз ана шу талабларни тўла амалга оширганимиздагина фестиваль ўз мақсадига тўла эришди, дея оламиз.

Камол МАТЁҚУБОВ
тайёрлади.

Нарпай туманидаги «Ғалаба» ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти, асосан, пахтачиликка ихтисослашган. 800 гектар майдонга «Қирғиз-3» навли тезпишар ва серҳосил ғўза ўстирган хўжалик деҳқонлари бу йил 3200 тонна пахта йиғиштириб олишни режалаштиришган.

Шу кунларда хўжалик далаларида йиғим-терим авжида. Собир Эргашев, Хайрулла Азимов, Муҳаммад Рўзиев бош бўлган бригадалар пахта топшириш бўйича пешқадамлик қиляпти.

Суратда: бригада бошлиғи Муҳаммад Рўзиев ва механизатор Норқобил Каримов.

Т. Норкулов (ЎзА) олган сурат

Пахта-97

САФАРБАРЛИК

Жиззах вилояти пахтакорлари бу йил давлатга 257 минг тонна «оқ олтин» топширишни режалаштирган эди. Ана шу режани уддалаш учун туманларда ва хўжаликларда қизғин кураш бормоқда. Ҳамма жойда умумий сафарбарлик эълон қилинди. Ҳозир вилоят пахта далаларида 100 минг киши пахта термоқда. Уларнинг бир қисми ҳашарчилардир.

Ҳашар-элга ярашар, деган нақлга амал қилган 12 минг нафар форишлик ҳашарчи Зафаробод туманига, 14 минг бахмаллик ҳашарчи Зарбдор туманига, 13 минг ғаллаороллик ҳашарчи Пахтакор ва Дўстлик туманига, андижонлик ва наманганлик 15 минг ҳашарчи эса Арнасой ва Мирзачўл туманларига келдишди. Жиззах шаҳри ва вилоятдаги қатор ташкилотлар Жиззах тумани пахтакорларига кўмак беришмоқда.

ҲАММАСИ БИРИНЧИ НАВГА

Жиззах вилоятида бригадалар ва хўжаликлар бирин-кетин маррага етиб келишмоқда.

Жиззах туманидаги «Янги ҳаёт» хўжалигида яна икки бригада режани уддалади.

Хурсанд Холйигитов бошлиқ бригада аъзолари 32 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 27 центнердан ҳосил йиғиштириб олиб, йиллик режани бажаришди.

Яхшимурод Абдишукуров бошлиқ бригада ҳам 80 тонна пахта топшириб, марралан ўзди. Ютуққа Шоира Ғафурова, Саломат Тўрамуродова, Шаҳри Тошпўлатова сингари теримчилар муносиб ҳисса қўшдилар. Ҳар иккала бригадада ҳосилнинг ҳаммаси биринчи навларга қабул қилинди.

Зарбдор туманидаги «Андижон» ширкатлар уюшмасидаги Кенжа Тошев бошлиқ деҳқон-фермер хўжалиги бу йил 15 гектар ерга плёнка остига чигит эккан эди. У андижонча усулдан барака топди. Пахта далаларда эрта очилди. Терим барвақт бошланиб, режа ошириб бажарилди. Фермер хўжалиги жамоаси ҳосилни тўлиқ териб олиб, кузги-қишки ишларни бошлаб юбормоқчи.

А.ЖЎЛБЕК,
«Ишонч» мухбири

Тақдирни қўл билан яратур одам

МИРЗАЧЎЛЛИК МИЛЛИОНЕР

Абдурасул Назаров ўз томорқа хўжалигидан миллион сўмдан ошиқ даромад олаётгани айни ҳақиқатдир.

Бу одам йирик бизнес корчалони эмас. Ўзини тадбиркор деб ҳам санамайди. Оддий бир фуқаро. Бошқалардан фарқи, наботот оламига меҳр қўйган. Ер билан тиллашади. Заминни ардоқлайди. Она табиатнинг шайдоси, Томорқасида мўъжаз боғ яратган. Достонлардаги Боғи Эрамдан ҳеч қолишадиган жойи йўқ. Парваришлаётган мевали дарахтлари тури юзга яқин. 400 тупга яқин мевали дарахтлари шиғил ҳосилга кирган.

Абдурасул Назаров хонадонини сўроқлаб Сирдарё вилояти, Мирзаобод туман «Мирзачўл» ширкатлар уюшмасига йўл олдик.

«Икки баҳайбат арча оралигида кўк дарвоза», дейишди бекатдагилар. Муддаомизни эшитган Абдурасул ака кулиб қўйди. «Газитга ёзадиган қаҳрамонлик қилганимиз йўқ. Оллоҳ берган насибамизни териб еб юрибмиз». Абдурасул Назаров билан боғ айландик. Авжи пишиқчилик эмасми, пишиб етилган турли хил мевалар кўзни яшнатади. Тартиб билан экилган, парваришланган дарахтлар раста-раста. Шафтолизор, ўриксор, туттзор, анжирзор, ҳар бири чойнакдек келадиган анорзор. Хуллас, саноқдан адашдик. Абдурасул ака эса ҳар биридан татиб кўришга ундайди. «Мана бу чилон жийда, буниси эса мурч дарахтлари, булар эса хурмо», — дея изоҳ беради у. Мўъжазгина лимонзорни ҳам томоша қилдик. Бу кўчатларнинг келтирилиши, ўтказилиши тарихини сўзлаб берди.

— 1968 йилда 20 сотих томорқа олиб акаларимдан ажраб чиқдим, — дейди А. Назаров, — бахтга қарши чекимизга тушган ер оппоқ туз билан қопланганди. Эр-хотин ёшмиз. Мен хўжаликда ишлайман. Ишдан сўнг курилиш қиламиз. Ер чопамиз. Эй она замин, шу ерда кўпаййлик, бахтимиз очилсин, дея илтижо қиламиз. Ер ҳам тиллашганни биларкан, ука. Худога шукур, мана шу ерда ўн бир нафар фарзандни улғайтирдик. Ҳаммасининг насибасини берсин. Улар турли соҳаларда ишлашса ҳам қўлларидан кетмонни қўйишмайди.

Абдурасул аканинг ўнта ўғли, бир қизи бор. Олти ўғилни уйли-жойли қилган. Ёлғиз қизи Дилбар ҳам турмуш қуриб ўзидан тинчиган. Фарзандлар улғайиб отага қўш қанот бўлишди. Уйларининг ён атрофидан яна олтита уй қад рослади. Отага эса янги-янги кўчатлар топиб келиш, ўғилларининг ҳовлисини дов-дарахтларга буркаш ташвиши тушаверди. Бугунги кунда Назаровлар томорқа хўжалиги қарийб бир гектарга етди. Қўтон тўла қўй-қўзиларни айтмайсизми. Эллик бош қорамол, учта от бор. Аммо ҳамма юмушлар саранжом-саришта бажарилади. Оилада ҳар кимнинг ўз вазифаси белгиланган. Кенжатой Баҳодирга хўжалик марказидан иккита дўкон очиб беришган. У фақат ўз томорқа хўжалигида етиштирилган маҳсулотларни сотади. Оила аъзолари ҳатто гўштни ҳам бозордан харид қилишмайди. Томорқада етиштирилган маҳсулотларни хонадон бекаси Хосият опа ва келинлари Гулистон ва Оқолтин бозорларига олиб чиқишади. 20 нафардан ошиқ набираларнинг ҳам ўз юмушлари бор. Улар тўкилган меваларни териб қоқи қилишади. Қисқаси, катталарга беминнат кўмакчи.

— Ёшлигимдан овга қизиқаман, — дейди Абдурасул Назаров. — Қишлоқ чеккасида ҳажми 10 гектарлар чамаси чуқурликдаги ташландиқ кўлмак бор. Турли хил паррандаларни овлардик. Бир куни шу ерни обод қилиш, балиқчилик хўжалигимизни очиш режаси туғилиб қолди. Хўжалик раҳбарларига учрадим. Улар ҳам антисанитария ҳолатидаги бу ерни ҳеч иккиланмасдан беришди. Чунки у ердан сувни қочириб бўлмайди. Фарзандларим билан келишиб тўқайзорни тозаладик. Катта меҳнат эвазига эпақага келтирдик. 5 гектар ерга майда балиқ чавақчаларини ташлаб кўрдик. Илк уринишларимиз зое кетди. Аммо бу йилги меҳнатимиз натижаси чакки эмас. 5 тоннадан ортиқ балиқ сотишни мўлжаллаб турибмиз. Яна янги ердаги тўқайни ўзлаштириб, балиқ уруғи етиштираяпмиз.

Абдурасул акани ҳамқишлоғлари тиниб-тинчимас одам деганича бор. Ажабланарлиси, у киши қизиқмаган соҳа йўқ. Бир куни оиласидагиларни ҳанг-манг қилиб бир уя асалари кўтариб келади. «Қаловини топсанг қор ҳам ёнади», — деганларидек, шифобахш неъмат етиштиришга астойдил бел боғлади. Гоҳ қирда, гоҳ сойда юрди. Асалари униб — урчишига шароит яратди. Эндиликда роппа-роса 60 уя асалари парваришлаяпти. Ўтган йили 2 тонна асал етиштириб сотди. Бу йил эса биргина асалнинг ўзидан 450 минг сўмдан ошиқ даромад келади. Яқинда ун тегирмонини ҳам қуриб ишга туширди. Ўтган йили ўғилларининг яна бирига ер участкаси берилди. Ота бош, ерга буғдой уруғи қадалди. Яна ўша ўн баҳодирнинг забардаст билаклари кетмонлардан учқун сачратиб ерни безади. Пишиб етилган ғалла ўриб — янчилгач, дон роппа-роса 2 тоннадан ошди. 16 сотих ердан шунча мўл ҳосил уйилганига қўшнилар ҳам ҳайрон.

Ёши 60 дан ошса ҳам Абдурасул ака йигитлардек бардам. У фарзандларига бахт калити меҳнатда эканлигини тинмай уқтириб келади. Фарзандлар ҳам отадек меҳнаткаш, камтарин. Катта фарзанди Абдужалил автомобил тузатадиган уста, Абдусалом ва Абдусамат пахтачилик бригадаси бошлиғи, Баҳром тракторчи, Ўктам ер тузувчи, Абдуғаффор эса ишчи, Акром, Абдумалик, Равшан, Баҳодирлар томорқа хўжалиги юмушлари билан шуғулланишади. Фарзандлар даврасида Абдурасул Назаров баҳри дили очилиб кетади. Ақли расо ўғилларни ато этган яратганга шукроналик келтиради. Ахир фарзандлар отанинг кўз қароғи, суянчиғи. Улар борки, Назаровлар бағри бутун. Мана бу йил яна икки ўғлига янги уй қурилишини бошлабди. Келгуси йили эса бирини уйлаб қўйиши керак.

Оила балиқчилигининг макони — ҳовлидаги ҳовузни кўздан кечирдик. Сўнгра балиқ парваришлана бошлаган тўқайзорда бўлдик. Абдурасул Назаров кейинги режаларини тўлиб-тошиб сўзлайди. Бу йилги сув танқислигидан озмунча азият чекишмади. Бахтига кўлмак ўз сувини оқава ва сизот сувлар ҳисобига бойитиб бораркан. Акс ҳолда балиқлар ҳалокатга юз тутарди.

Назаровлар яна бир хайрли ишга қўл уришган. Улар бу ердаги ҳайвонот оламини қаттиқ қўриқлаб ондатраларни кўпайтиришга муваффақ бўлишибди. Улар табиий равишда урчитилмоқда. Муаммолар ҳам йўқ эмас. Айниқса, балиқлар озуқасини топиш мушкуллашиб бораяпти. Ем сотиб олиш қийин. Унинг эркин сотилишини таъминлайдиган ташкилотнинг ўзи йўқ. «Агар ширкат уюшмаси ер ажратиб берса озуқа ҳам ўзимиздан чиқарди», — дейди у. Балиқни четга олиб чиқишмайди. Ҳам қишлоқларига тухфа этади. Ҳисоб-китобларга қараганда, балиқ оилага бир миллион сўмдан ошиқ даромад келтиради. Шарт-шароит яратилса, озгина эътибор берилса-чи, фойда бир неча баробар кўпайиши мумкин.

Яхши инсонларнинг хислати бор, дейишади. А. Назаровга ҳам бу сифатлар бегона эмас. У топганини ҳамқишлоқлари билан баҳам кўради. Топганини тугунлаб сандиққа босмасдан эл-юртга беради. Тўй қилади. Уй қуради. Томорқа хўжалигини янада бойитишга сарфлайди. Янги-янги мевали дарахт кўчат турларини топиб келиб, парваришлашга интилади. Ҳоҳ Тошкент, ҳоҳ Самарқанд бозорларида бўлмасин, бир туп кўчатсиз қайтмайди.

— Абдурасул ака ўз меҳнати билан катта ҳурматга сазовор инсон, — дейди «Мирзачўл»лик Ёрқинбой Қудратов. — Биз сархил меваларни, энг тоза асални шу кишидан оламиз. Олий ҳиммат, қўли очиқ одам.

Зеро, меҳнат бахт калити. Абдурасул Назаров ҳам ўз бахтини меҳнатдан топган. Шу боис ҳам эъзозда. У Оллоҳ яратган неъматлардан одамларни баҳраманд этишдек савобли ишдан сира чарчамайди. Бу қутлуғ хонадондан қайтар эканмиз, замин ва инсон тиллашувига иқрор бўлдик. Негаки, сизот сувлари устига яқин бўлган, шўрхок Мирзачўл шароитида ер ҳаммага ҳам ўз бағрини очавермайди. Фақатгина ҳаловатдан кечган, заминни ардоқлаган инсонларгина бу бахтга мушарраф.

Нурилла ШАМСИЕВ.

Муносабат

ДУО ОЛТИН ЭМАСМИ?

Баъзан газета ва журналларда ўз ҳақ-ҳуқуқларини сўраб мурожаат қилганларнинг саволларини ўқиб ҳайратланасан киши. Биз ўз ҳақ-ҳуқуқларимизни тўла билмаслигимиздан шундай саволлар билан газеталарда чиқамизми ёки?..

Сиз бирор жойга ишга кириб, ўз вақтида иш ҳақингизни ололмасангиз ёки ноҳақ ишдан бўшатилсангиз, бирон бир ишингизда учрайдиган баъзи бир камчилик ёки тўсиқларни қандай бартараф этиш мумкинлигини сўраб мурожаат қилсангиз; жамиятда сизни қандай қонунлар ҳимоя қилишини билсангиз, бу жуда яхши, албатта. Зеро, ҳуқуқни билишлик жамиятда адолат ва тўғрилик бўлишини таъминлайди. Биз ўзимизни қизиқтирган саволларга жавоб олишни истаймиз. Лекин ҳаётда одамийлик, оқибат деган нарсалар ҳам бор-ку. Газетанинг қайсидир сонида «Мен ногирон қайнонамга қараяпман. Менга қараганлик учун ҳақ тўланадими?» дея савол берилган. Тўғри, ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида ҳар бир босган қадамингиз пул билан ўлчаниб турибди. Қолаверса, ногиронларга қараганлик учун ҳақ тўланиши қонунда белгиланган. Аммо келинининг газетада чоп этилган сўзларидан хабар топган қайнонанинг қалби жароҳатланмайдими? Ушбу саволни газетага йўллаб, ҳаммага ошкора этмасдан, яшаб турган жойдаги тегишли ташкилотлардан аниқлаш ва бу борадаги барча ишларни зимдан амалга ошириш ҳам мумкин эди-ку.

Майли, ҳамма нарса учун пул сўрайлик, фақат ота-оналаримизни боқишликни ўзимизга оғир олмайлик. Кўпчилик «Қийналмаган одам гапираяпти, шароитимизни бир кўриб кетсин», — дея эътироз билдиришлари мумкин. Тўғри, бемор одамга қарашнинг ўзи бўлмайди. Унинг дори-дармонлари учун пул керак. Лекин сизнинг меҳру оқибатингиз барча дори-дармоннинг ўрнини босмаса-да, инсон кўнглини, руҳини даволай олади-ку. Мен бир оиланинг жонкуяр келинини биламан, нафақат мен, бутун маҳалла қўлини очиб дуо билан эслайди, танийди. «Шу келин раҳматли қўшнимизнинг «олтин дуо»сини олди. Бахтли бўлгур, жафокаш меҳнаткаш».

Бировнинг оиласини ёмонлаш бўлмасин-у, лекин Феруза келин бўлган хонадонда икки қиз, бир ўғил, қайнона ва қайнота яшашади. Пешонада, ҳалиги икки қизнинг ҳам турмуши бир неча бор бузилган, фарзандлари билан келинли уйда турадилар. Оталарининг эса вақт ўтиши билан ҳаракат қилиши, юриб-туриши қийинлашиб қолди. Шу одам кексайганда ўз аёлига ҳам, фарзандларига ҳам оғирлик қилди. Лекин ҳаммалари бир ҳовлида, бир оилада яшайдилар-у, ҳар қандай ҳолатда ҳам Феруза югурарди. У келинлик хизматидан ташқари қайнотаси учун «ҳамшира» ҳам бўлиб қолганди. Қайнотасига ўз фарзандлари бир мушт билан бир пиёла чой беришлари Ферузанинг ёруғ дунёсини қоронғу қилиб юборарди ва шу сабабли: «Майли, қанчалар қийналсам-да, уй юмушларига ҳам, қайнотамга ҳам ўзим қарайман», — дея ўзи югуради. Мана, келинини дуо қила-қила қайнотаси бу дунёни тарк этди. Бутун маҳалла-кўйнинг тили ва дилида Феруза! Феруза яшайдиган жойда на электр чироғи ва на табиий газ бор эди, аммо у шундай оғир шароитда ҳам ўз меҳру оқибатидан, имон-эътиқодидан кечган эмас.

Азизлар, бу ўткинчи дунёда тирикчилик ташвишига ўралашиб қолиб, инсонийликни унутиб қўймайлик. Пул топилмас матоҳ эмас, аммо — ота-она тўрт кунлик ғанимат. Уларнинг дуоларини олган одам ҳеч қачон кам бўлмайди.

Маъмура ДЎСТЁРОВА.
«Ишонч» мухбири.

Тошкент фавворалари...

Кузги дон — баракали хирмон

КУЗГИ ДОН ЭКИЛАЯПТИ

Ғаллакорлар: «Кузги дон — баракали хирмон» дейишади. Мирзачўллик деҳқонлар буни ўз тажрибаларида синаб кўришди. Ўтган йили 11 минг гектар ерга кузги дон экиб, ўша майдонлардан 22 минг тонна дон ҳосили олдилар. Давлатга 20 минг 410 тонна дон сотиб, йиллик режани 118 фоизга уддалашди.

Абай номли хўжалик деҳқонлари давлатга 368 тонна сара дон топширди. Бу режадагидан 568 тонна кўпдир. Қурбонбой Тўрабоев, Ибрагим Шилмирзаев, Соат Қамбаров, Ерлан Тавбоев бошлиқ ижарачилар гектаридан 36 центнерлан ҳосил олдилар. Султон Сегизбоев номли хўжалик деҳқонлари давлатга 3125 тонна сара ғалла топширишган эди. Бу режадагидан 800 тонна кўп демакдир.

Туман хўжаликларида кузги дон экиш олдидан кўргазмали семинар ўтказилди. Шундан кейин Абай номли хўжаликда сифатли ҳайдалган ерларга кузги дон экиш бошланиб кетди. Деҳқонлар бу йил 1500 гектар майдонга Андижондан олиб келинган «скифянка» навли буғдой уруғини қадашмоқда. Ғалла майдонлари якка тартибдаги ижарачига бўлиб берилган. Ижарачилар келгуси йили гектаридан 80 центнердан дон оламиз, дейишмоқда. Ҳозир далаларда 6 та сеялка дон экаяпти.

С. Сегизбоев номли хўжаликда 1850 гектар ер 60 та ижарачига бўлиб берилди. Улар ҳам юқори ҳосил олишни мўлжаллашмоқда. М. Низомов, О. Кўпишев каби ижарачилар ўз майдонларига «скифенка» навли уруғ экиб режани бажарди.

Туманда ғўза қатор ораларига ғалла экиш режалаштирилган. Далаларга асосан ҳосилдор навли «скифянка» уруғи экилаяпди. Деҳқонлар 1998 йилда 40 минг тонна дон хирмонини бунёд этиш учун куч-ғайрат сарфлашмоқда.

А. ЭРГАШЕВ

ТАЛАБАЛАР УЧРАШУВИ

ЯҚИНДА Абу Райҳон Беруний номидаги Тошкент Давлат Техника Университетида мазкур даргоҳни 1972 йилда тугатиб кетишган талабаларнинг 25 йиллик юбилейи муносабати билан учрашув бўлиб ўтди.

Учрашувда Университетнинг ўқитувчи ва талабалари ҳамда шу собиқ талабаларга устозлик қилган мураббийлар иштирок этдилар.

Маълумки, қишлоқ хўжалиги соҳаси халқ хўжалигини ривожлантиришда муҳим омиллардан биридир. Шу ўринда ТошДТУ қишлоқ хўжалиги техникалари мутахассисларини етиштириш борасида етакчи ўринда туришини таъкидлаб ўтиш жоиз.

Бу соҳа эгалари бугунги кунда қишлоқ хўжалигидаги мавжуд муаммолар хусусида ҳамда ўзларининг ҳаётий тажрибалари билан ўртоқлашдилар.

Талабалар ўзларини қизиқтирган саволларига жавоб олдилар. Собиқ талабалар ҳозирда республикамиз халқ хўжалигининг турли соҳаларида меҳнат қилиб, юртимиз тараққиётига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшиб келяптилар.

Бу каби тадбирлар талабаларнинг ўз касбига бўлган қизиқишларини янада орттиришда муҳим аҳамият касб этади.

Акбар АЛЛАМУРОДОВ,
«Ишонч» мухбири.

ШИРИНЛИКЛАР ЕЙИШ ЗАРАРМИ?

Ширин, лаззатли ҳаёт кечиришни, доимо кўтаринки кайфиятда юришни истасангиз, унда ширинликлардан воз кечманг, — деган хулосага келди немис қишлоқ хўжалиги қошидаги бош маркетинг жамияти. Уларнинг аниқлашича, қанд-шакар таркибидаги углеводлар киши организмида қониқиш туғдирувчи модда — серотониннинг киши организмида концентрациялашишини оширади. Бунинг учун атиги бир дона шоколад ейиш, ёки бир стакан ширин кофе ё чой ичиш кифоя.

Ширинликдардан қўрқиш керак эмас. Ширинликлар асосан тиш учун хавфли: агар тиш ўз вақтида тозаланиб турилмаса, қанд-шакар тишда кариес касаллигини пайдо қилади.

АМЕРИКА ТАРИХИДА БИРИНЧИ МАРТА

Ҳа, мамлакат тарихида биринчи бор суд беморга «ўз ихтиёри билан ўлиш учун» ёрдам берди. Флорида штатида яшовчи 35 яшар Чарли Хэлуга қон қуйишаётганда унинг қонида СПИД вируси борлигини аниқлашди. У бутунлай кўрмай қолди, ўпкасини қаттиқ шамоллатиб қўйди, миясида шишлар пайдо бўлди. Касалликлар бераётган азобларга чидай олмаган Хэлу судга мурожаат қилиб, ўлдирадиган укол қилиш учун врачларга рухсат беришини сўради. Суд унинг аризасини қониқтирди...

Ҳар тўғрида

Спорт

АЛМАТИДА КУЧЛИЛАР САРАЛАНДИ

Юртимизнинг шон-шуҳратини ва нуфузини оширишда спортнинг ўзига хос ўрни бор.

Мустақиллигимиз шарофати билан Ўзбекистонимиз номи жаҳон спортида пайдо бўлибгина қолмай, балки ютуқлари билан ҳам кўзга ташланиб бормоқда. Спорт усталаримиз дунё миқёсида кўпгина нуфузли беллашувларда қатнашиб, улар қўлга киритган ғалаба шарафига юртимиз мадҳияси янграмоқда. Байроғи баланд ҳилпирамоқда.

Халқаро жаҳон спорт майдонларида ҳамюртларимиз шу кунгача жаҳон чемпионати ва кубоги Осиё чемпионатларида 399 та медал шодаларини қўлга киритган бўлиб, шулардан 131 таси олтин, 176 та кумуш, 142 таси эса бронзадир.

Спорт турларидан бокс, дзюдо, кураш, шахмат, каратэ, кингбоксинг, самбо усталарининг бу ютуқларга ҳиссалари ўзгачадир. Профессионал боксчилар ўртасила жаҳон чемпиони чарм қўлқоп устаси Артур Григорян, самбо бўйича жаҳон чемпионлари Ботир Хўжаев, Бахтиёр Ҳасанов, Марказий Осиё чемпионлари Тўлқин Турғунов, Муҳаммадқодир Абдуллаев, Дилшод Ёрбековлар, Атлантада ўтказилган Олимпия ўйинларида дзюдо спорти бўйича ўтказилган мусобақада кумуш медал совриндори А.Багдасаров ва бокс бўйича бронза медали совриндори Карим Тўлагановлар шулар жумласидандир.

Алматида иккинчи Марказий Осиё ўйинларида юртдошларимиз Ўзбекистонимиз ҳақиқий спорт мамлакатига айланаётганлигини яна бир бор намойиш этдилар.

Ушбу беллашувларда учта олтин, учта бронза медалларини қўлга киритган дзюдочиларимиз ҳамда олтита олтин, бешта кумуш, битта бронза медаллар соҳиби бўлган боксчиларимиз команда ҳисобида ҳам энг кучли жамоа эканликларини амалда исботладилар.

4 х 100 масофада югуриш бўйича ўтказилган беллашувларда Қозоғистон, Тожикистон ва Қирғизистон спортчиларини ортда қолдирган ҳамюртларимиздан Людмила Дмитриади, Любовь Перепелова, Елена Квятковская ва Гўзал Хўбиевалар марра чизиғига биринчилардан бўлиб етиб келиб, олтин медални қўлга киритишди. 100 метр масофага югуришда юртдошимиз Алексей Файзуллаевга тенг келадигани топилмади. Узунликка сакрашда эса Константин Сарнацкийга рақиблар тан беришди. Бу ҳар иккала спортчи ҳам ҳурмат шоҳсупасидан жой олдилар. Яна бир енгил атлетикачимиз Андрей Абдувалиев ҳам олтин медал соҳиби бўлди. 400 метр масофада барьер тўсиқлари оша югуришда юртдошимиз Олег Верзилин энг яхши натижа кўрсатиб, олий мукофотни қўлга киритди. Шунингдек, Сергей Войнов, Елена Бургиман, Олег Веретельниковлар ўзларининг кўрсатган маҳоратлари ила терма жамоамиз ҳисобига яна иккита олтин медални ҳадя қилишди. Сузиш бўйича ўтказилган мусобақаларда эса терма жамоамиз аъзолари битта олтин, 10 та кумуш, 20 та бронза медалларини қўлга киритиб, умумжамоа ҳисобида иккинчи ўринни эгаллашди. Командамизда илк олтин медални Елена Лисицкая 100 метрга брас усулида энг яхши натижани кўрсатиб, ҳадя этди.

Ўқ отиш бўйича ўтказилган беллашувларда терма жамоамиз аъзоларидан Шуҳрат Аҳмедов, Юлия Шаҳова, Виктор Давидовлар олтин ва Дилшод Мухторов кумуш медал совриндорлари бўлиб, умумжамоа ҳисобида эса бош шоҳсупадан жой олдилар.

Оғир атлетикачилар ўртасида ўтказилган муросасиз беллашувларда иштирок этган 54 кг вазндаги ҳамюртимиз Виктор Янский энг яхши натижа кўрсатди.

Юзайланалик, велотрик мусобақаларида эса терма жамоамиз аъзоси Андрей Тўйчиевга тенг келадигани топилмади.

Спортнинг волейбол, баскетбол турлари бўйича ҳам эркаклар, ҳам аёллар командамизга иккинчи ўрин насиб этди. Қиличбозлар, мерганлик спорти: велопойгачилар кўрсатган натижаларидан кўра янада юксакроқ имкониятларга эришиш йўқ эмас эди. Эркин Юнон Румий курашчиларимиз олдиларига қўйган мақсадларига эришдилар. Мусобақанинг сўнгги учрашувлари теннисчилар беллашувлари билан якунланди. Теннисчимиз Темур Ғаниев шахсий ҳисобда Лилия Биктякова ва Наталья Никитиналар жуфтликлар баҳсида ғолиблик шоҳсупасининг энг юқори шоҳсупасига кўтарилган бўлсалар, Темур Ғаниев ҳамда Дмитрий Мазур жуфтлиги ва Темур Ғаниев ва Наталья Никитиналар жуфтлиги мусобақанинг кумуш медали билан тақдирландилар.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, бўлажак Осиё, жаҳон ҳамда Олимпия ўйинлари олдидан ушбу мусобақалар тажриба мактаби вазифасини ўтади.

Бир сўз билан айтганда, халқаро Олимпия қўмитаси раҳнамолиги остида ўтган ушбу беллашувларда доимо Олимпия ҳаракати руҳи сезилиб турди.Совриндорлар учун 1700 та эсдалик медаллар, 781 та олтин ва кумуш, бронза медаллари, 260 та Вемпль ва шунча мазкур ўйин рамзи туширилган нишонлар тайёрланди.

Умумкоманда ҳисобида эса қўлга киритган медаллар сонига кўра мезбонлар биринчи ўринни эгаллади. Терма жамоамиз вакиллари эса фахрли иккинчи ўриндан жой олдилар.

Франция - 98

ДУРАНГ ОРТИДАН ҒАЛАБА КУТАМИЗ

20 сентябрь куни иккинчи Марказий Осиё ўйинларига уланиб кетган футбол байрами ҳам ишқибозлар олқишига сазовор бўлди. Бу учрашувда ҳар жамоа учун ғалаба ҳаводек зарур эди. Хабар берганимиздек, футболчиларимиз навбатдаги саралаш учрашувларини Япония терма жамоаси (6:3) ҳамда Жанубий Корея терма жамоаси (2:1) билан ўтказиб, имкониятларини бой берган эди. Ўз навбатида қозоғистонлик футболчилар ҳам кореялик футболчиларга ҳам (3:0) ҳисобида мағлубиятга учраган эдилар. Стадионга йиғилганлар бу учрашувни дуранг билан тугашини олдиндан кутган эдилар. 90 минут майдондаги беллашувлар кутганидек, бир битимга келиши билан, яъни 1:1 ҳисобида якунланди.

Юртдошларимиз кейинги уч учрашувни ўз майдонларида ўтказадилар. Францияга бериладиган йўлланма учун фақат ғалаба зарур. Ушбу дуранг ортидан ғалабага эришсак ажаб эмас.

«ДЭВИС кубоги»

УМИДЛАР УШАЛДИ

Пойтахтимизнинг «Динамо» Марказий теннис кортида 19 сентябрь куни старт олган «Дэвис кубоги» туркумидаги мусобақалар ниҳоясига етди.

Осиё ва Океанорти минтақаси биринчи гуруҳида ўз мавқеини сақлаб қолиш учун «Филиппин» терма жамоаси билан баҳслашган миллий терма жамоа олдига қўйган мақсадга тўлиғича эришди.

Уларга бу мақсадни амалга оширишда уч учрашувгина кифоя қилди.

Ҳамюртларимиз бу учрашувда, бир сўз билан айтганда, ғалаба қилишлари шарт эди.

Биринчи кунги учрашувлардаёқ Олег Огородов, Дмитрий Томашевскийлар ўз рақиблари устидан ғалаба қозониб, терма командамизни 2:0 ҳисобида олдинга олиб чиққан бўлса, жуфтликлар баҳсида эса Олег ҳамда Дмитрийлар учта сетьда ғалаба қозониб, қолган иккита учрашувдан қатъий назар, муддатдан олдин мақсадга эришиб, командамизни умумий ғалабасини таъминлади.

У. АҲРОРОВ
«Ишонч» мухбири

Саховатпешалар бор бўлсин!

«ХОЛМУҲАММАД ФЕРМЕР» ҲИММАТИ

Ушанда 1990 йилнинг эрта баҳори эди. Фермерлик ҳаракати эндигина бошланган кезларда Холмуҳаммад Суюнов ҳам «Пахтаобод» хўжалиги раҳбарларидан 5 га ерни ижарага олиш мақсадида елиб югурди. Мақсадига эришди ҳам. Дастлабки йилиёқ юқори ҳосилдан келган даромадига «Белорус» маркали трактор сотиб олди. Тез орада фарзандлари — Турсунали, Абдуҳамид, Абдумўмин, Алишер, Малика, Меҳри, Моҳиралар унга суянчиқ бўлиб қолишди. Йил сайин тажриба орттирра бориб, Ш. Рашидов тумани фермерлари орасида алоҳида эътибор қозониб, «Холмуҳаммад фермер» «унвон»ига эришди.

Ўтган 1996 йил айниқса «Холмуҳаммад фермер» меҳнат фаолиятида алоҳида аҳамиятли ва қувончли бўлиб қолди. Экин майдонини 25 гектарга кенгайтириб, шундан 22 хонадонга Мирзачўл шароитига мос «Ан-Боёвут» навли пахта экди. Ҳалол меҳнат самарали бўлиб, гектаридан 28,2 центнердан пахта йиғиштириб олинди. Ялпи ҳосил 58,5 тоннага етди. 3 га майдондаги буғдойнинг гектаридан 40 центнердан ҳосил олинди. «Холмуҳаммад фермер»нинг «Ҳосил» деб номланган хўжалиги йилни 557 минг сўмлик умумий даромад билан якунлади. Рентабеллик 42 фоизга етказилиб, 262 минг сўмлик соф даромад қилинди.

— Даромад яхши бўлгач, қўл ҳам узун бўлади, — дейди «Ҳосил» деҳқон-фермер хўжалиги раҳбари Х. Суюнов, — жамоамизда 8 киши меҳнат қилади. Даромадга яраша буромад қилаяпмиз. Оилавий шароитимизни яхшилаб олдик.

«Холмуҳаммад фермер» суҳбатимиз давомида ўзининг саховатпешалиги ҳақида бизга бирор оғиз сўз айтмади. Ш. Рашидов туман ҳокимлигидаги масъул ўртоқларнинг таъкидлашича, «Ҳосил» деҳқон-фермер хўжалиги ҳисобидан — туман футбол федерациясига 14 минг сўм, туман марказий касалхонасига — 21 минг сўм, масжид қурилишига — 15 минг сўм, вилоят теннис корти қурилишига — 10 минг сўм, етим болаларнинг суннат тўйига — 7,5 минг сўм, «Наврўз» байрами учун 1 дона 9 минг сўмлик гилам, кам таъминланган маҳалладош 10 оилага ўн килограммдан пахта ёғи берилди.

Ана шулар ҳақида «Холмуҳаммад фермер»га оғиз очганимизда нима бўлибди, худо менга марҳамат қилган экан, мен элим, юртим учун имкон қадар улашдим, холос. Ахир ота-боболаримиз ҳам саховатли, хайр-эҳсонли бўлишган. Улар ишини давом эттириш биз учун ҳам қарз, ҳам фарз эмасми? Бундай саховатли одамларнинг ишлари ҳамиша ўнгилан келган.

Қўриқ бағридаги Ш. Рашидов тумани «Пахтаобод» қўрғон фуқаролар йиғини ҳудудидаги «Ҳосил» деҳқон-фермер хўжалиги даласидан қайтар эканман, «Саховатпешалигингиз сизга омад келтиришига ҳеч шубҳа йўқ, «Холмуҳаммад фермер!» деган сўзларни дилимдан ўтказдим.

Абдуманноп АЗИМОВ,
«Ишонч» мухбири.

ФУҚАРОЛАР, ФИРМАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР DИҚҚАТИГА !

Ўзбекистон Республикаси "Ёғмойтамакисаноат" уюшмаси қошидаги "МАРКАЗ" ҳиссадорлик жамияти Аргентинадан олинган ускуналарда ўша мамлакатдан келтирилган ХУШБЎЙ ҚОРА ЧОЙнинг қадоқланганини сотиб олишингизни таклиф этади.

"Markaz" Hissadorlik Jamiyati

Ҳар қутидаги чойнинг вазни 50 грамм бўлиб, 25 қоғоз қопчада жойлашган. Ажойиб таъмли бу чойни ичган киши ўзини тетик ва бардам ҳис этади.

"Марказ" жойлашган манзил :

Тошкент-700015, Нукус кўчаси 73—уй.
Телефон: /3712/ 55-66-03

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ИШОНЧ

Бош муҳаррир :
Саидакром САИДВАЛИЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Л.ГУЛЬ, Э.ЁҚУБОВ, Ф. МУЛЛАЖАНОВ, М. ОТАҚУЛОВ, А.СИЛЕЕНКОВ, А.СУЛТОНОВ, М.ТУЛАҒАНОВА, Р.УБАЙДУЛЛАЕВА, Б.УМУРЗОҚОВ, А.ФАРМОНОВ, Ф.ХОЖИҚУЛОВА, Х.ШАЙХОВ, Ф.ШОҲИСМОИЛ, З.ҚОДИРОВ.

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78

БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ -56-85-66.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-82-18, Наманганда - 6-22-10, Самарқандда - 35-64-24, Фарғонада - 24-58-43, Урганчда - 6-03-40, Қаршида- 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, "Правда Востока" кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Формати А-2. ҳажми 2 босма табоқ

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 4 1—уй. Буюртма Г— 0603. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди 21.00. Масъул навбатчи : Нодир АЛИМОВ 1 2 3 4 5 6